

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

Collage 902 ~~CV.~~

Cat. inscrip. C. R.
coll. Rom. Socier. Jan.

S
AVICENNAE

QVARTA FEN PRIMI

libri de uniuersali ratione meden

di : nunc primum. M. Iacob

mantini medici hebrei:

opera latinitate

donata.

R

O

M. D

XXX

ANDREÆ GRITIS SERENIS. AC
EXCELLEN. VENETIARVM
PRINCIPI IACOB MAN-
TINVS HEBREVS SE-
CVNDAM OPTAT.
FORTVNAM.

INter eos q̄ hactenus Arabice de medica ar-
te scripsere. Serenissime Princeps clarissima
oīum cōfessiōe. Primus Auicēnæ gloriæ locus
attributus ē. Nā licet: q̄ cōposuit ab antiquiori
bus: p̄sertim græcis copiosissime: ornatissime:
q̄ tradita fuerit: ea tñ oīa doctissimus ipse se-
lici breuitate. in mirificū rededit ordinē. ita. ut
eo docēte multo facilius q̄ aliis oībus: ea q̄ ad
medēdi rōnē p̄tinēt p̄cipi ualeāt. Quare uelut
lege q̄dā fācitū ē. ut ī publicis gymnasiis Auic.
op̄a maxima aīoꝝ satisfactiōe legant. eiusq̄ li-
bri plurimos expositores habuerint: q̄d nō itī
dē cæteris obtigisse uidemus. Sed qm̄ Auicēna
in scribēdo gentilitio ac sibi peculiari. Arabico
idiomate usus est. quod a latinis hoībus: nō ita
facile comparatur. eius operum traductio ma-
ximis ac multis erroribus scatet. quos Andre-
as Belunensis etatis nostræ medicus insignis
& Arabica latinaq̄ ligua pariter eruditus: ma

gna ex parte laudabiliter emendauerit, alie-
 no tamen semine campum penitus expurgare
 non potuit, sed adhuc plura relicta sunt quae
 ueluti nebula quadam ueritatem lectionis ob-
 ducant. Quod uero obrem ego qui nihil magis pro-
 prium hominis esse semper existimauerim, quod
 quoquo modo uniuersis utilitatem conferre
 mortalibus, quemadmodum pleraque in uar-
 riis facultatibus ex hebraico in latinum sermo-
 nem conuerti, ita nunc aliquos Auicennae com-
 mentarios aggressus, eos maculis omnibus emen-
 datos ac quo ad fieri possit, absolutissimos lati-
 nitate donatos, tanquam euidentis animi mei indi-
 cium legentibus offerre decreui. Qui postquam
 meam cum aliorum interpretationibus com-
 parauerint quid mihi debeant ipsi uiderint.
 Cum autem tres potissimum Auicennae par-
 tes in gymnasiis publice legantur, uidelicet
 prima pars primi libri, quae prima seu primi
 dicitur, & quarta, quae quarta seu primi nun-
 cupatur ac prima pars quarti libri, quae prima
 seu quarti appellatur ea omnia in latinam ora-
 tionem uertere proponens, a quarta seu pri-
 mi libri interpretari exorsus sum: quia haec
 pars maiorem caeteris in uniuersali meden-
 di arte utilitatem asferre uidetur & hanc pri-
 mo in lucem edere uolui. Mox autem annu-
 ente deo optio max. ad reliquas expedienda

accingat. Cum uero oēs fere q̄ aliquā litterari/
um opus in lucē edere meditatur alicuius pa/
trocinio comēdatū emittat. Idem mihi facere
cogitāti, tua uere serenitas occurrit, quæ tanta
est, ut quasquē animi tenebras atq; perturba/
tiones solo intuitu discutere ualeat, Quando
ea te pulchritudine ac dignitate corporis exor/
nari cōigit: ut nemo te conspectior haecenus
impasse credat, cui animi pulchritudo, tum
prudētia, tū cōsiliū maturitate ut effectus ipsi
pbat, ac oīum moralium uirtutū pbitas equæ
rēdet. Tibiq; potissimū duabus de causis hęc
editionē nostrā deberi arbitror: uel q̄ ufo flo/
rentissimo studio patauino à puero fuerim
semper addictus: nūc uero p̄cipue ob egregiā
eorū eruditionē q̄ ibi publice profitentur: uel
qm̄ Respub. cui tu merito p̄sides iustius an/
tiq̄oribus p̄ponēda q̄ recētioribus cōparanda
ita de me iā merita ē, ut oīa illi debeā: omnia
optē. Ne uero indicēdo sim p̄lixior q̄ ipsa res
postulare uideēt. Has p̄nceps illustriss. tuo no/
mini dicatas elucubratiōes suscipe tuatq; si op̄
fuerit auctoritate defende. Nō quod eas te di/
gnas existimē, Sed ut mea tibi mens aliquā ma/
nifesta fieret: q̄ publice, ac p̄uatim huic ciuitati
p̄ uiribus in seruire p̄posuit, Nec tū gratū ideo
tibi minus me futurū spero, cū q̄ quod potest
dat, oīa dedisse censer i debeat. Vale.

FEN QVAR

TA PRIMÆ LIBRI AVICENÆ

NAE IACOBO MANTINO

HEBREO MEDICO IN

TERPRETE.

¶ Fen quarta de rationum medendi diuifio
ne. 31. capitibus diftineta.

¶ Caput primum fen quartæ fermo uniuersalis
de medendi ratione.

CURATIO NE Maliquo triū perfi
ci dicimus, uel regimēte & ipfo uictu
uel medicaminum ufu, aut manus ar
tificio (quod chirurgia appellat) intelligo autē
p regimē uſum cauſarū neceſſariarū, que iam
iuxta cōmunem conſuetudinem enumerata
ſunt in quibus uictus ipſe cōtinetur. Iudicia autē
tetn regiminis ſi eorum qualitatem ſpecies, ſi
milia plane ſūt medicaminū iudiciis. Verum
inter hæc, ipſa uictus ratio quoad quantitatē
iudicia ſibi propria habet: nam quandoq; ali
mentum tollimus, quandoq; minuiſimus, nō
nunq; equamus, & interdū augemus, auferē

in totum alimentum, cum medicus cupit na-
 turam uacare humorum coctioni. Minuitur
 ubi fludet, ut nixes alimento conseruetur, et tū
 uirium curam habet. Vel fortasse minuitur ut
 materie prospiciatur, ne scilicet natura sit cir-
 ca nutrimenti multitudinem impedita. Inter-
 rim tamen semper cure sit id quod magis ur-
 get, ut quod præstatius sit, nempe. uires ipse,
 præsertim si admodū imbecilles fuerint. Cæ-
 terum alimentum dupliciter minuitur, quan-
 titate, aut qualitate, aut si liceat tertium ex his
 duobus cōstituere modum, potes. Interest au-
 tē inter quantitatem, et qualitatem, quoniā
 interdum alimentum est multum in quantita-
 te, parum nutriens tamen, ut sunt olera & fru-
 ctus. Multiplicare enim hæc, est, multiplicare
 quantitatem alimenti non eius qualitatem. Et
 quandoq; alimentum est exiguum in quanti-
 tate multum tamen quoad nutritionem, ut sunt
 oia ex testibus pulforum gallinaceorū. Nos autē
 quandoq; qualitatem minuere, quantitatem
 uero augere cogimur, ut cum appetitus ad
 cibum uehemens suprit, & in uenis humores
 credi fuerint, ubi nos huiusmodi appetentiam
 replendo uentriculum, sedare curamus, illū
 q; humorē exuperatē a uenis accere, ut si quid
 est in eis primo concoquant, aliisq; rationi-
 bus præter has id facimus. Nonnulli præterea

qualitatem augere: quantitatem uero minue-
 re debemus: ut cum uires roborare cupimus:
 sed ipsa natura uentriculi imbecillior reddit:
 ut ad cōcoctionem pleniorē. se ualidam red-
 dere nequeat. Minorare autem uel auferre ali-
 mentum querimus. cum morbos acutos cura-
 mus. Nam et si in diuturnioribus uictū quoq;
 minuamus; minus tamē q̄ in acutis: qm̄ uires
 magis obseruamus in morbis diuturnis. cum
 horū iudiciū ac uigorē: satis distare nō ignore-
 mus. q̄ nisi fieret. nequa q̄ posset usq; ad tēpus
 iudiciū uirtus cōseruari: nec durāte diu tēpore
 concoctionis: concoquere quidē posset. At acu-
 torū morborū iudiciū propinquū est: ita ut an-
 te eorū uigorē uires ad modū dissolui nō dubi-
 temus. Vel si id timuerimus. non tamen usq;
 adeo alimentum minuemus. Cūq; egritudo p-
 pinquior fuerit p̄cipio: casusq; mitiores fue-
 rint: tunc egrum alemus. his quæ uires fouēt.
 Sed quando egritudo processerit: increfcedo.
 casusq; ipsi augescere ceperint: tunc alimentū
 minuemus: tum quia in nostro precedenti ui-
 ctu: iam intrepide cōfidimus: tum etiam ut tē-
 pore quo uirtus certat: eā exoneremus. In ui-
 gore autem consistendi: uictum in extremo
 attenuare studebimus: & quanto morbus acu-
 tior eiusq; iudicium propinquius fuerit: tātō
 uictū magis attenuabimus: nisi aliq̄ supueneat

CAPVT

rint causæ quæ nos id agere impediunt: ut in
 particulari nostra cõmentatione id a nobis ex
 plicabitur: Alimentum insuper ea ratione qua
 alit: duo alia habet officia: nempe. uel quod ci
 to penetrat ut uinum. uel tarde: ut assata: &
 tosta: ad hæc aut quod id quoq; sanguis quod
 ex eo generat: est crasse ac tenacis substantie: ut
 est alimentum carnis porcinae & uitulina: aut
 tenue & facile. aptum dissolui. ut est id quod
 ficibus uinoq; constat. alimento igitur quod
 cito penetrat indigemus: cum uitalem uirtutẽ
 deficientem: subleuare: eamq; excitare deside
 ramus: ubi uenterculus aut uirtus non perfici
 unt concoctionẽ cibi tarde concoctionis: caue
bimus autẽ cibũ concoctu facilẽ: ubi contingat
 precessisse alimentum tarde cõcoctionis: timẽ
 dum enim est: ne illi admisceatur & ad illum
 modum iam prius nobis expositum res reuer
 taf. A crasso uero abstinebimus ubi metus im
 pendet de obstructionum aduẽtu: alimentum
 tamen ualidissime nutritionis tardeq; conco
 ctionis eligimus. ubi quempiam roborare eũ
 q; ualidis exercitiõibus tradere cupimus: sed
 leue preeligimus alimentum ei: qui in meatu
 um obstructionem facile incurrit.

Vfus autem medicaminum tres continet re
 gulas: prima in eligenda qualitate ipsius
 medicaminis consistit: uidelicet uel calidi uel

frigidi vel humidi vel sicci: Secunda in quantitate deligenda: quæ quidem bifariam diuiditur: nempe uel in mēsuram ponderis eius: uel in metiendam eius qualitatem . hoc est gradū caloris aut frigoris eius aut alterius id genus. Tertia autem consideratio est ipse ordo temporis eius: dirigit itaq; nos ad qualitatem medicaminis simpliciter eligendam cognitio generis morbi. qm̄ cognita egritudinis qualitate eligendum est medicamentum illi sua qualitate contrarium: cum morbus suo curetur contrario: sanitas uero suo simili seruetur. At mēsurā quantitatis eius iuxta illos duos modos simul: cognoscitur: coniectura artificiosa: ex mēbri natura magnitudisq; morbi & ex his quæ sua cōuenientia. seu similitudine. id significāt quæ quidem sunt maris ac femine differētia, ætates, consuetudo: tempus anni : & regio: & ars: & robur & habitus corporis atq; color. Ad cognitionem autem nature mēbri quatuor sunt cognoscēda. nempe membri tēperatura : eiusq; formatio: positus: uiresq; ipsius. cognita. naturalis membri temperatura simul cū morbose temperaturæ magnitudine: coniectura

uide quæ
ante hanc
nati cap. 2
de 03

maxima
quantitate
unde lig
su per.

artificia

CAPVT

rit : morbus uero calidus. tunc is a sua tempera-
tura. magno distat recessu: magnaq; indige-
bit refrigeratione: & si utrūq; calidum fuerit:
exigua refrigeratio satis erit. Cæterum quod
ad formationem ipsius particulæ attinet. iam
nobis dictum est: quot res in se includat: qua-
re recurratur ad eum locum. Hoc tamen te sci-
re licet: aliquod eē membrum quod ex sui for-
matione habet tam intra se q̄ extra faciles me-
tus. unde tenui ac mediocri medicamie: excre-
mentum expellitur: aliquod uero aliud nō ita
se habet: quo fit: ut ualentius exigat medica-
men. Est & aliud fungosum: aliud uero den-
sum. Rarum autem: tenue medicamen deside-
rat. densum uero ualidiori indiget. Membra
præterea quæ ualidius medicamen postulant.
sunt: quæ ex neutra parte cavitatem aut inter-
capedinem habent: minus autem: quæ in alte-
ra tantum parte. Præterea minus quæ in utra-
q; parte conceptaculum obtinent: sed sunt de-
sæ astrictæq; substantiæ: ut renes. minus iterum
quod utrinq; habet concavitatem: & est rare
substantiæ ut pulmo.

Per situm uero ut nosti intelligimus uel lo-
cum. uel consensum: notitia igitur communi-
cationis membri: tunc quidem maxime tibi
conducit. cum aliquod medicamen ad ali-
quam partem trahere: aut reducere decreue-

ris ueluti causa exēpli ubi materia in gibbosa parte iecinoris confederit, eam urina, ubi uero in caua, aluo euacuabimus: quoniam gibbosa epatis pars cum membris urinæ, et eius concava cum intestinis communicatio- nem habent.

Notitia uero loci tripliciter opem fert primo quidem uicinitate uel distantia ipsius: nam si propinquus fuerit locus ut stomachus modica medicamenta ad eum peruenient in eundē q̄ agent. Sed si remotus ut pulmo uis p̄fecto medicamentorū mediocrium remittetur anteq̄ ad eum pertingent idcirco multo ualentiora pro eo requirūtur præsidia. At si uicina fuerit particula quam medicamentum pertigerit: tunc tanta debet esse uis illius medicamenti quanta morbo sit opposita. Sed si situs longius absit, ita ut si id medicamentū eo penetrare debeat magnā uim penetratiuā requirat, tunc plus æquo uim medicamenti augere oportebit, ut in emplastro coxendicis et cæteris aliis id genus fieri solet.

Secundo uero notitia eorum quæ admisceri debent medicamentis: ut cito ad membra perueniant ueluti in medicamentis membrorum urine admiscentur quæ urinam cient in cordialibus uero crocus.

CAPVT

Tertio deniq; ut sciatur quomodo ipsi membro ad mouendum sit medicamen ut gratia exempli. Si ulcus in inferioribus intestinis insidere scierimus tum illud clysteri pertigimus q; si in supremis id esse cōiecerimus tunc per ea que bibuntur.

Nōnūq; adhuc obseruare locum & consensū simul sūm opere cōducet ueluti cum materia iam perfecte fluxerit ad membrum quid nam agere nos cōuenit ubi uero materia adhuc fluit quid iterum nos agere deceat nam si adhuc fluat eam a suo auertemus loco: quatuor tamen conditionibus prius consideratis.

Pria est ad ptē oppositā auersio quā antispa sin græci dicunt, ut cū ex dextra ad leuā reuelimus ptē, sursumq; ab his que infra sūt & cōtra. Secundo si consensum seruaueris, ut mensib; confertim erumpentibus, eos quidem sistes, si magnas cucurbitas sub māmīs defixeris tanq; ad affinem locum reuocans.

Tertio pars e regione sita inspicienda est ut cū in iocinoris affectibus uenā brachii dextri internā (quā basilicam appellant) incidimus in lienis uero sinistram.

Quarto distantia animaduertēda est ne ad locum nimis uicinum reuocemus. At cum materia iam fluxerit utrūq; horum conducit, nempe quia ab ipso membro eam excipimus, aut

ad uicinam sociamq; particulam reuocamus, & ab illa eam extrahimus ueluti in affectibus uteri uenam malleoli (saphenam uocant) incidimus, eã uero quæ sub lingua ẽ in affectibus utriusq; tonsillæ, seu glandule gutturis quas duas amigdalas uocant.

At cū ad contrarium locū reuellere desideras primo qdem dolorem illius particulæ à qua retrahitur mitiga, animaduerteq; ne trāsitus fiat per membrum nobile.

Notitia preterea uirium mēbri tripliciter cōfest. Primo quidem inspicere oportet an nobile sit & princeps, nā in his nō debemus uti quoad fieri potest fortibus medicaminib⁹ qm̄ uniuersum lederemus corpus. Nec quod ex cerebro aut epate euacuare oportet haud q̄q̄ semel euacuabimus, neq; uehementer omnino infrigidabimus. Porro cū medicamina dissoluentia epati emplastris superimponere uelimus, nequaquã talia apponamus nisi admixtis secū astringētibus odoratis ut uirtus custodiatur itidē agendū est in his quæ potrad id damus. Cor uero inter cetera membra maxime obseruandum quod ad hoc attinet mox cerebrum deinde epar.

Secundo membrū quod habet cōmune officium animaduersione dignū est, etsi nō sit principale ut uentriculus & pulmo idcirco uentri

CAPVT

culo existenti imbecilli in feb. uero non licet aqua ualde frigidam potu dare. Nec te latere uelim q̄ apponere super membra principalia & quæ eis uicina sunt medicamina exquisita mollientia magnum periculum uite afferat. Tertio sensus acumen eiusq; hebetudo haud quaquam negligenda est nam apponere medicamenta uitiose qualitatis & mordicantia atq; nocua ut elateria & id genus alia super membranæ neruea quæ sensus acumen habent cauendum. Tria adhuc sunt genera medicamentorum a quibus abstinendum est nempe uel quæ dissolunt uel quæ extreme infrigidant uel quæ oppositas habent qualitates ut erugo eris & cerua & plumbum & esustum & his similia hæc inquam est distinctio electionis medicamenti assumpti ex natura membri. Ad magnitudinem autem morbi reuertendum est quicumque igitur gratia exempli calorem morbosum sui corporis habuerit extingui quidem debet frigidiori medicamento. Si uero frigiditas accidentalis eius ualida fuerit calidiori medicamento calefacere oportebit. q̄ si neutrum eorum ualidum fuerit sufficit nobis medicamentum minus ualidum.

Id uero quod ad tempus morbi attinet scire licet in quoniam temporum morbus sit ut

exempli causa si abscessus fuerit in suo principio admouenda sunt quæ repellant tantum. Sed si in uigore suo constiterit. quæ tantum dissoluant: in medio autem istorum temporum permiscenda hæc sunt. Quod si morbus acutus inter initia fuerit tunc modice regimen attenuabimus.

In consistencia uero extreme uictus attenuandus est. At si morbus diuturnior fuerit tum tenui uictu initio non utemur. apud statum uero modico uictu uti licet: & si complures morbi diuturni: preter febres: uictu tenui soluantur. itidem cū materia egritudinis multa fuerit eiusq; caliditas multa: tūc in principio euacuare conuenit: nec concoctionem expectabimus. q; si mediocris fuerit concoquere ac euacuare conueniet.

Indicia autem à rerum conuenientia seu similitudine sumpta: facile poteris cognoscere ex quarum genere est aer. qui quidem maxime considerandus est curationi ne. an morbo uim afferat. Porro egritudines periculosæ in quibus si debita utamur mora ac minoratio ne seu alleuatio: nec adhuc simus in tuto de uirtutis deliquio: tunc primo a forti curatione incipere cōsentaneū esse dicimus: q; si nullū est in eis periculū. tunc sensim ad fortio rem

CAPVT

ex apho. procedendū est si leuior non suffecerit. Caue
ly. som. præterea ne ab eo quod conuenit agere decli-
de p̄m̄ibz nes quamuis impressio tardauerit, ne persistas
om̄ia q̄ in errore aliquo & si eius nocumentū non ap-
u. 10. 11. paruerit, nihilominus non permanneas in uni-
 co remedio in eadem curatione. Sed ad aliud
 pertranseas. Quoniā corpus non afficitur à re
 consueta. Quodlibet præterea corpus quodli-
 betq; mēbrum imo idem corpus idemq; mē-
 brū. in diuersis temporibus proprietatem ha-
 bet. ut possit ab aliquo remedio affici ab ali-
 quo uero nō. Cūq; ignoraueris morbū cōmit-
 te eum naturæ: nec precipitanter agas: qm̄ uel ip-
 sa natura morbum euincet; uel mōstrabit. Cæ-
 terū ubi morbus coniunctus fuerit dolori aut
 cause doloris uel inferenti dolorem. ut est uul-
 nus uel casus. tūc à mitigātibus dolorē ichoā-
 dum est. Et cum usu soporificorum idigueris:
 ne pertranseas quale est papauer: cum hoc enī
 quod soporificam uim habet. familiare est. q̄
 si ex uehementi sensu membri ledatur alatur
 his quæ sanguinem multo crassiozem reddūt.
 ut frumentum coctum. At si infrigidationem
 non uerearis. cibetur rebus frigidis ut est lactu-
 ca & id genus alia.

Porro scias q̄ inter cætera remedia optimum
 est recurrere ad id quod uires tum animales
 tū uirtuales ualidas reddat. ut letitia & occurus
 rei grate

rei gr̄ate, & iugiter uti his quibus gaudio afficitur immo fortasse iuuabit assidua consuetudo cū uiris p̄stantiss. & cū his quos reueretur prohibet. n. ægrotū a rebus q̄ nocēt ei. Proximum aut̄ huic generi remediorū est transferri de regione in regionē : & de aere in aerē : & de habitibus in alios habitus transmutari & of uti conatu ut habitus atq; motus exerceat quibus mēbrū æquetur aut alicui t̄pamento restitatur ut cū cogimus puerū strabum inspicere obliquæ in rē splendidā & qui habet torturā faciei inspicere speculū calibis. Sic. n. faciē suā æquare conabitur, atq; oculos ita ut fortasse tali solertia reducetur ad correctionem.

Inter cætera p̄terea quantū poteris cauere debes, ne remediis uehementibus t̄pe nō cōmodo ueluti ne magna solutione alui uel uomitu et abscessuū aptiōe et uisione, quā cauteriū græci uocāt, tēpore æstatis et hiemis utaris. Id uero quod in curationibus eximiā requirit considerationē est ubi in eodem morbo duo concurrunt q̄ contraria exigant ut si gratia exempli ipsa egritudo aliquid exigit cuius contrarium tñ eius cā expetit ut est ipsa febris pituitosa. Hæc. n. ratione sui caloris refrigerationē ratione uero materiæ, que ē causa feb. calefactionem desiderat, et contra itidem ubi morbus calefactionem & eius accidens infrigidationē

postulat ut materia doloris intestini coli quæ
 quidem calefacientia aut discutientia uel attenuantia
 exposcit uehemens tamē dolor eius refrigerantia & soporifera
 requirit & contra. Cæterum te latere non licet q̄ non quilibet
 repletio neq; quelibet mala temperatura curatur per
 contrarium, uidelicet per euacuationē & per cōtrariationē
 seu p̄ oppositā alterationē. Quā sepiissime usus optimi
 regiminis ad repletionē & malā temperaturā adhibiti satis
 sufficit.

¶ Fen quartæ caput secundum de medicatione egritudinum ex malo temperamento ortarum.

SI mala temperatura sine materia fuerit. tunc ipsum
 temperamentum permutare tantū debemus, sed si cum materia
 fuerit euacuabimus quidē et fortasse sola euacuatio satis erit
 ubi nulla mala temperatura ex ipsa materia ob eius
 p̄cedentem infixionem relicta fuerit fortasse tamen id non erit
 satis, ubi uitiōsa temperatura relicta fuerit: imo peracta
 euacuatione temperamentū mutare oportebit. Ad hæc dicamus
 q̄ mala temperatura uariis curatur morbis: nempe hæc uel erit
 iam infixa & tum eius cura fiet per cōtrariū absolute, & hæc
 est absoluta medicatio. uel erit in fieri quā quidē corrigit
 ipsa medicatio facta cum preseruatione ut

gratia exempli absoluta medicatio est curare putredinem febris quartanæ medicamēto quod ex uiperis conficitur theriacē uocant & tertianam potu aq̄ frigidæ, ut flaua extinguatur bilis. & p̄cautio est ut in quartana ueratro in tertiana scamonio purges cū per id, principiū futuræ accessionis uitare intendimus. Cumq; de aliqua egritudine ambigis utrū eius causa fuerit caliditas uel frigiditas & cupis id experiri nequaquā expiaris re modū excedēte: et aduerte ne imp̄ssio per accidens facta te decipiat. Scias quoq; q̄ equale est tēpus quo fit infrigidatio & calefactio. Verum maior est timor infrigidationis. quia calor est naturæ amicus in humectatione tamē & exiccatione æqualis est timor uerū ipsa hūectatio lōgius exposcit tps. Humidum autē & ficcū utrūq; eorum conseruatur a sua ualidissima causa, permutatur uero a uehementi causa sui contrarij, et calidum quidē adaugeť illis causis quarum mētio iam a nobis plene facta est. Deinceps quæ excrementa, & repletionem tollunt, & quæ obstructiones recludunt. Mox eo quod ipsum cōseruat, quod quidem est humidum æquale: frigidum uero ualidius redditur ob eius ualidas causas: & ob caloris suffocationem & per id quod ipsum uehementer dissoluit quod quidē est ipsa siccitas per se & caliditas per accidens.

CAPVT

Quicūq; aut̄ exupantē calorē aperientibus re-
 medijs curare uelit ab immodica infrigidatiōe
 caueat ne in lapidescentem facultatē & opila-
 tionē addat ab immoderata quoq; calefactione
 abstinere debet, qm̄ malā temperaturā calidā
 adaugeret sed sensim pcedere debet, & p̄mo
 his q̄ detergent. Ad id quod infrigidari debet.
 Si aqua ordei & aqua endiuie sufficiat bene ē
 sed si id non satis sit tunc mediocria admini-
 stranda sunt. Q̄d si ne hęc quidem satifficiant
 utēdū ē his quæ tenuē habēt calorē intrepide
 q̄ id augere potes qm̄ maius est iuuamentum
 infrigidationis, quod sequitur ex apertioe eor-
 rum, q̄ nocumentum super calefactionis ipso-
 rum, q̄ qdē facile poterit extigui post reclusionē.
 Immoderata autem extinctio coctionē acriū
 humorum uetat, etsi nōnulli huic aduersen-
 tur sane cum ignorent immodicam extinctionē
 uires deicere & p̄sertim, quæ per egritudi-
 nem imbecilliores effectæ sunt & quāuis ma-
 teria summopere corrigatur quandoq; tamē
 relinquuntur post eā egritudines quæ ex ma-
 la temperatura frigida imateriali pendēt, aut
 cum materia cōtraria illi tēperaturæ quæ cor-
 recta fuit. Porro frigida tēperatura cū iam in-
 fixa fuerit, uidetur quoquo modo esse diffici-
 lis calefactionis, in principio uero ē ad modū
 facile uerū infrigidare summe calidā, & si sit

difficile, facilius tamē est q̄ calefacete extreme frigidam. Qm̄ extrema frigiditas ē ipsa mors naturæ; eiq; æquatur.

Scias p̄terea q̄ in frigidatio qñq; adiūgitur sic citati & qñq; humiditati nōnūq; uero ē expers utriusq;. Exiccatio autē frigiditatē iā factā fouet humiditas uero eā quæ nunc fit magis inducit nōnūq; p̄terea adiuuant siccitatē oēs causæ caloris q̄ in extremo fuerint & nōnūq; oēs causæ imoderatæ frigiditatis humiditatē adiuuant, neq; quicq; adeo efficaciter id efficit ut ociū & affiduus usus lenium balneorū, & thermarum hoc aut totū iam in prioribus sermonibus notum fecimus uinum quoq; dilutum eximiam habet uim humectandi.

Scire adhuc debes q̄ cum senex indiget refrigeratione & humectatione, ad id nō est sufficiens id quod ad tēpericē eū deducat. imo quod ad eius frigidam & humidā tēperaturā in quā incidit transeat, & si sit ei accidentalis, est ueluti naturalis. Nec te lateat qd̄ sepissime qñ aliquā tēperaturā imutare cupimus cogimur facere, quæ eam ualidiorem reddant, mixta cum re ei contraria ut cum cogimur uti acetum medicamētis calefaciētibus ob eorū ibecillē uim pp̄ quā ad aliquā pticulam penetrare nequnt itidem cogimur uti croco in medicamentis infrigidatibus cor, ut ad ipsum per

ducatur. Multotiens adhuc aliquod medicamen
habet ualidissimam uim permutandi aliqua
temperaturam: sed ob eius tenuitatem non adeo
immoratur ut suum peragat officium tunc igitur
oportet ei admiscere aliquid quod illud cras-
sius reddat detineatque & si contrarium sue actio-
nis id inferat, ut cum oleo balsamino cera ad-
miscemus uel aliud ut in eo membro tantisper
detineatur dum possit fungi officio suo.

¶ Caput tertium fen quarte. Quomodo &
quando fieri debeat euacuatio.

Dicem sunt ea quæ rectum, adferunt iudi-
cium de euacuatione faciendâ, nempe re-
pletio, uires, temperatura, habitudines corpor-
ris, & accidentia concurrētia, uelut ne illi quæ
soluere uis acciderit iam solutio alui. Quoniam in
alui profluuiio aluū soluere periculosū est ad
hæc ætates & tempus anni, & aeris cōstitutio,
& regiōes & psuetudo in eūone, & exercitia
seu artes. Hæc inquit si contrarium affirmandæ eua-
cuationis indicēt euacuationem quidē prohi-
bebunt. Vacuitas namque euacuationem omnino
prohibet. Itidem & imbecillitas cuius uis triū
facultatū. Verum quādoque periculum debilita-
tem alicuius uirtutis, potius quam nocuentū quod
sequi posset ex dimissione euacuationis: hoc
autem in facultatibus sensus & motus, si confi-
damus rem periculosam corrigi posse. cū acci-

derit, itidem & in cunctis facultatibus fieri debet. Temperatura præterea calida & sicca euacuatione prohibet. itidem frigida & humida quæ caloris est expers uel imbecille habet calorem euacuatione uetat. calida uero & humida eam satis admittit. Habitus autem corporis idem facit, nam immoderata macilentia et raritas corporis, eam impedit ob timorem dissolutionis uirtutis, & ideo cum rexeris aliquem imbecillum, macilentum, qui multam flauam bilem in sanguine habeat, debes ipsi ea exhibere remedia quæ *urinam multiplicent* & non euacuare ipsum, *blandiantur* cibabitque eum his quæ optimum sanguinem generant ad frigidum & humidum declinantia. Sic enim fortasse temperamentum humoris eius corriges. Immo forte roborabis ipsum & tunc euacuationes tolerabit itidem neque sis princeps in egro euacuando qui ex usu habet parum comedere si euacuationem euitare potes. Et qui supra modum obesus prohibendus quoque est ab euacuatione timentes tamen ne frigiditas præualeat tamen etiam ne caro uenas opprimat easque inanitas claudat & suffocet natiuus calor. Aut ad uiscera excrementa exprimat. Accidit quoque mala ut proptitudo ad alui fluxum (quod diaria uocatur) & pulsio euacuatione uetat, & etates inferiores integro incremento & quæ ad terminum ultimi senii deuenierit. Tps quoque æstiuum & super modum

b iiii

71
 frigidum eam non admittunt. Regio ad hanc
 meridionalis admodū calida satis ei obstat, cū
 maior pars medicaminū soluentiū sint calida,
 cōiunctio aut duorū calorum intollerabilis ē.
 Adde etiā q̄ uires sunt imbecilles, & laxę, & ca
 lor exterior trahit ad se humorē foras, inedi
 camentū uero, intro, et sic ualidus accidet tra
 ctus qui ad pugnā ducet. Septētrionalis quoq̄
 regio frigida, eadē uetat, & qui parū ē affue
 tus euacuari, ab euacuatione etiā prohibēdus
 est, Itidem & qui habēt exercitia in quibus ma
 gna fieri solet euacuatio ut qui balneis submi
 nistrant & qui onera ferunt & tandem in quo
 libet exercitio laborioso abstinendum est ab
 euacuatione.

Porro scire debes q̄ ex qualibet euacuatione
 quinque desiderantur, Primū quidē ut id quod
 euacuari debet euacuetur, post quā prorsus eua
 cuationē alleuatio subsequatur, nō lassitudo
 instrumentorum, aut caloris irritatio aut feb
 diaria, i. ephemera, uel aliquis alius morbus
 qui subsequi solet ut intestinorū abrasio, per
 alui solutionē & ulcera uesice, per urinę eua
 cuationem, nam etsi id iuuerit eius iuuamen
 tum non percipietur immo fortasse statim ne
 cebit donec accidēs remoueat. Secūdo inspiciedū
 est quo tēdat: qm̄ nausea uomitū purgatur &
 dolor uētris p̄ alui deiectionē, Tertio ut origo 3

si uero

*quā in q̄
 habet eūde
 bilis uita
 uide monit
 nūm sup aph
 198. 6.*

membri fit in ea parte, ad quã uergit, sicut fe-
 habet interna uena dextri brachii ad iocinoris
 affectus, nõ autem capitalis dextra quæ cepha-
 lica nũcupatur. Nam si in similibus errorem
 cõmiserit noxam afferet. Membrum autem ꝑ
 quod educitur ignobilius esse debet eo, a quo
 uacuatio fit ne humor ad nobilius tendat per
 exitumq; sibi naturalẽ id fieri debet, ut se ha-
 bent membra urinaria ad gibbum epatis & in-
 testina ad eius concauum. Prætetea membrũ
 per quod fit expulsio, quãdoq; est ipsummet
 membrum a quo euacuatio facienda est. Sed
 si in eo fuerit aliquis diuturnus affectus uel ali-
 qua recens egritudo timendumq; effet ne hu-
 mores super ipsum transirent: tunc oportebit
 eos alio` deriuare quod sit conuenientius: imò
 quandoq; ueremur ne predominio hũoris in
 eo egritudinẽ pariat ut si ab oculo ad guttur
 repelleretur, fortasse enim in timorem angĩ-
 ne nos ducet. Quo circa in similibus sensim ꝑ-
 cedendum est: imò ipsa natura quãdoq; simi-
 li fungitur officio & euacuat per insuetã par-
 tem, cum custodire curet illud membrum quã
 est imbecille & aliquando id quod natura eua-
 cuat a remota oppositaq; parte ambiguitatẽ
 affert, ut si a capite ad aluum aut crus & plan-
 tã pedis, id expellat: nã utrũ ab uniuerso mẽ-
 bro aut ab aliquo ei⁹ sinu id fiat nõ uere scit.

CAPVT

Tempus euacuationis considerare oportet & 4
Gal. adhuc. d. q̄ in diuturnis morbis expectan
da est concoctio non in alijs. Quid autem sit
concoctio iam nosti. Post concoctionem autē
ante euacuationem exhibenda sunt attenuan
tia ueluti aqua hysopi aut satureie & semina.
Verum in acutis quoq; morbis & presertim
quietis consentaneum est coctionem expecta
re, Sed si mobiles fuerint tunc conuenientius
est euacuationem materie accelerare. Quoniā
lesio que ab eius motu prouenit longe maior
est q̄ quæ ab euacuatione ante concoctionem,
præcipue ubi humores fuerint tenues, & maxi
me si in capacitatibus uenarum fuerint, & nō
ingrediantur membra, At si in aliqua particu
la humor fuerit detentus, haud quaq; mouea
tur donec concoctus fuerit & in diocrem sub
stantiam adeptus. ut ex locis propriis iam no
sti. Itidem si non fidamus uirtutem sustentari
usq; ad tempus concoctionis, euacuabimus
quidem eum humorem. prius tamen cognita
eius tenuitate & crassitie. Q̄ si crassus & den
sus fuerit nequaq; eum moueas, nisi prius ip
sum attenuaueris. Indicat autem ipsam crassi
tudinem nausea quæ precessit, & dolor tensi
uus sub precordiis, & ortus apostematum in
uisceribus. Maxime autem animaduerten
dum est in hac re ne exigui meatus sint obstru

si & post hæc omnia poteris aliu soluere ante concoctionem.

Quinto uero contemplanda est quantitas rei quæ euacuatur quod quidem ad considerationem quantitatis materie uirtutisq; atq; accidentium quæ post euacuationem remanent attinet. quoniam si accidens aliquod euacuationem sequatur minus euacuabimus de eo quod euacuare proposuimus nisi sperauerimus succurrere illi accidenti quod euacuationem subsequitur ut in conuulsione ex repletionem fieri solet.

Scias adhuc q; dupliciter materia euacuatur eradicaturq; a suo loco, uel enim per reuulsu ad cõtrariam remotamq; uel per deriuatu ad contrariam proximamq; particulam, Conuenientius tamen tempus quo id fieri debet, est dum nulla est in corpore repletio neq; humorum redundantia ullo pacto. Subiicitur igitur ut a supremis partibus oris alicuius uiri immodice sanguis profluxerit uel ab hæmorroidibus alicuius mulieris, immoderata sanguinis copia effluxerit cogimur omnino aut ad partem uicinam oppositam reducendo. & tunc recte reuocabitur materia. in primo quidem exemplo ad nares, in secundo uero ad locos, menses reuocádo. At si ad remotam partem oppositam reuellere cupimus, tunc

CAPVT

in primo exemplo per infernas. In secūdo uero per supernas uenas & corporis particulas sanguinem euacuabimus & cum ad remotam partem fit auersio, non debet per duas diametros remoueri: sed tantum per unam diametrum que longinuior sit: nam si materia in supremis partibus dextri corporis fuerit nequaquam ad infernas sinistri reuocabis, imo ad eiusdem dextri infernas partes retrahes quod profecto cōueniētius est aut ad sinistras supremas si tāta fuerit distantia quāta inter flexuram & flexuram dūmodo res non sit ut in duabus capitibus partibus: nā si in dextra capitibus parte materia infederit ad infernam nō ad sinistram capitibus partē trahes. Coeterū cum ad locū remotū materiā reuellere intendis mitiga prius dōlorē loci affecti. sic enim minor fiet tractio: nis uiolentia, cum dolor ipse trahat, At cū grauius trahitur ad locum, ad quem trahere cupis nō properes importune, fortasse enim huiusmodi uergens infestatio mouebit materiā, eamq; attenuabit & nō trahetur imo ad affectum locum facilius reuocabitur. Nōnūq; praeterea satis erit tibi retrahere. & si eā non euacues: quoniam ipsa retractio prohibet materiā cōuerti ad mēbrum quāuis non extrahat eam. Sola enim auersio ipsa fungitur officio proposito: etsi ea nihil euacues: immo suffici

et tibi si usus fueris de uinctiōe oppositorum
 membrorum cucurbitularumq; defixiōe aut
 medicamento, que rubificantia uocant & ut sū
 matim dicam, quibusuis dolorem inferenti/
 bus remediis. Materie rursus quæ facilius ua/
 cuantur sunt quæ in uenis existunt mox que i/
 membris, & artubus. Maxima nanq; cum dif/
 ficultate ex his extrahi atq; euacuari possunt:
 nec fieri potest qn cum illis aliquid aliud eua/
 cuetur. Ad hæc qui euacuatus est non debet fe/
 stinare ad cibos multos ac crudos capiendos.
 quoniã natura eos incoctos trahet q; si aliqua
 ui cogimur id facere id quidem sensim ac pau/
 latim fiat adeo ut ordinate res procedat & qđ
 corpus ingreditur sit optime concoctum.
 Porro uene sectio est humorum eque aucto/
 rum propria euacuatio. Sed propria euacua/
 tio, quæ debetur humori sua quantitate tantū
 exuperati aut sua qlitate corrupto, est aliud a
 uene sectione. Omnis præterea euacuatio im/
 moderata solet ut plurimum feb. inducere. Cū
 q; ex detentione alicuius fluxionis consue/
 te, aliquis malus subsequatur affectus, eadem re/
 uocare euacuationem, curatio ut plurimum ē
 ut si aurium sordis aut narium mucci detētio
 uertiginem induxerit, proculdubio eorū edu/
 catio eam tollent. Nec te lateat q; minus nocet
 relinquere aliquod residuum humoris, q; eua

CAPVT

cuatioe indiget q̄ exquisite eum euacuare, uel
 egrum eo perducere ut uires debilitetur quo
 niam ipsa natura tale residuum sepiissime sol
 uere solet. Et ubi humor in genere persevera
 uerit conuenienti, egrotasq; eum benefert ne
 timeas exuperantiam, & fortasse eris coactus
 euacuare usq; ad animi deliquium. Et si quis
 uires ualidas habeat, materia tamen humorū
 uiciorum eius, admodum exuperans fuerit
 uberrime euacuari potest. Sed qui uires imbe
 cillas habet, humorumq; malorum eius ma
 teria, multa fuerit, tunc sensim eum euacuare
 oportet. Itidem si materia ualde hereat, aut
 cum sanguine ualide mixta fuerit is semel eua
 cuari nequit, ut fit in coxendice & in articulo
 rum doloribus diuturnis, & cancro inuetera
 taq; scabie diuturnisq; tuberculis. Scias præte
 rea q̄ alui solutio trahit a partibus superiori
 bus & eradicat ab inferioribus. Expedi igitur
 utriq; tractui conuenienti uidelicet & opposi
 to. cōuenit adhuc & post materierum quietē.
 Et cum materie in superioribus partibus fue
 rint, & ad oppositum trahit & a loco ubi sunt
 eas euellit. Vomitus uero & attractionem &
 euulsionem opposito modo efficit. uene se
 ctio uero uarie se habet iuxta loci uarietatem
 ubi sanguis existit, ut iam nosti. Ille præte
 rius euacuatione indiget qui optimo utitur

intrinsecō optimeq; concoquit & qui regio-
nes inhabitant calidas.

Caput quartum fen quartz de regulis quæ
uomitui & alui solutioni sunt cōmunes deq;
modo quo uomitiuū solutiuumq; trahant.

SI q; alui solutione uel uomitu uti deside-
rat debet suū dispartiri cibū, & quantum

uno die sufficit ei, bis idē resumat uarietq; ci- **Al. lra**

baria potionesq; fiet enī ex hoc ut uētriculus uariis

si qd in se cōtinet id susq; deq; expellere cupi- uicib9

at. At si cibus nec uarius neq; sup aliū apposi- uī du

tus fuerit uētriculus pfecto eum tenaciter reti plum

net eūq; custodit uehemēterq; eū amplectit p

sertim si exigue fuerit q̄titatis. Qui uero lenē

habet aluū, nullū horū agere debet. Nec te la-

teat q; q; bono utit̄ regimine nō cōtigit eū idi-

gere uomitu uel alui solutiōe, uel aliis simi-

libus. Nam bonum regimen aliquid aliud

his leuius desiderat. Immo forte si quis dili-

gens fuerit in hac re sufficiet ei deambulatio

& frictio & balnea. Qd̄ si eius corpus reple-

tum fuerit pfecto huiusmodi uiri repletio:

ut plurimum ex optimo humore erit: hoc est

ex sanguine huic ergo uene sectio magis ne-

cessaria est pro eius purgatione non alui so-

lutio. Porro ubi necessitas nos cogit uenam *hij nō*

incidere, & aluū soluere uelut cum ueratro & *sibi cōtra*

aliis fortibus medicamentis tunc a sanguinis *ga idem*

est uenam

purgare et in cathochimia i purgatione utiq;

terea est contra gal. s. epidim. ipse enim

mult semp phlebotomia dicit pceder quobesunq;

uicib9 pcedit est utendu. et hoc magis rōti

conform, in ualde aut frigidi parq; euana

pariq; incidit galenas.

*unde dicitur
in lib. 7
dicitur
textus
ubi in sa
nisi tunc
legit.*

*hij nō
sibi cōtra
ga idem
est uenam*

CAP V T

missione inchoandū ē. hoc. n. est Hip. preceptū
 ī lib. de morbis passim grassantibus & est pro-
 fecto uerū. Itidem si cum sanguine: pituitosi
 humores imixti fuerit quibus fortasse uene se-
 ctio crassitiē & lentorem addiderit tunc ab al-
 ni solutione inchoādum est, & ut summam
 dicam, cum humores equales fuerit prepone
 phlebotomiā deīde euacua. Sed si inequales.
 euacua prius excrementum donec equentur,
 deinde uenam incide. Ad hec ubi preponenda
 est sanguinis missio & aliquis pharmacū pre-
 miserit, paucis diebus expectare debet. At cui
 recens uena secta fuerit, & euacuatiōe indigue-
 rit, exhibere ei pharmacum cōuenientius erit.
 Multoties uero exhibere pharmacum, ubi ue-
 ne sectio conueniret febrem una cum pertur-
 batione introducit, quæ quidē si adhibitis re-
 mediis sedatiuis, non sedetur, tunc non igno-
 rabis fuisse necessariū pponerē sāguis missione.
 Nec requiritur quelibet euacuatio, ob immo-
 deratam repletionem: immo quandoq; affe-
 ctus magnitudo repletiōq; secūdū qualitatem
 non secundum quantitatem eam exposcit. Se-
 pissime adhuc aliqua necessitas cogit euacua-
 tione uti, & aliquid eam prohibet nulloq; alio
 ingenio uti potest q̄ inedia & sōno atq; corre-
 ctione tēperature quā repletio inducit. Cœte-
 rerum aliqua est euacuatio qua ī precautionē
utimur

utimur ut est illa qua indiget is qui podagra
 & comitali morbo uel aliis corripit certo tpe
 solet & presertim tēpore ueris. Tunc ergo an-
 te illud tempus debet se preparare & euacua-
 tione sue egritudini ppria uti, siue sanguinis
 detractione siue pharmacia & fortasse admini-
 stratio exiccantium exterius & exiccatiua me-
 dicamina aliquo euacuationis officio fungunt
 ut his qui aqua inter cutim laborant admini-
 strari solēt. Nōnunq̄ p̄terea oportet te uti me-
 dicamento simili in qualitate humori euacuan-
 do, ut scamonio cum flauā bilem euacuare co-
 garis, tunc igit̄ ei admisceri debet id quod sua
 qualitate ei obstet, & ut in solutione cōueniat,
 uel quod nō phibeat eius solutionē ut sunt mī-
 robalani malāq; tēperaturā si qua orta fuerit
 ab eo post illud corrigat. Porro q̄ uiscerū seu
 stomachi ac intestinorū a patibus laborāt mo-
 leste ferunt solutionem & uomitū Q̄d si hoc
 indigeāt da eis lupulos & cartamū & aquā po-
 lipodii & cassiam fistulā & his similia. Inquit
 Hip. Macilentos & ad uomitū faciles purgan-
 dos esse per uomitum. hoc aut̄ fiat estate uere
 aut autūno non hyeme. Sed qui mediocriter
 carnosus fuerit cōueniētius est eum per inferio-
 ra purgare. Q̄d si res urgeat ut uomitu euac-
 uemus ad estatē differre debemus. Cauendū
 est ab eo nisi ubi magna urgeat necessū

*superioribus
 a libello
 quos quā
 hinc in c
 ou si me
 J. V. ih
 melior e
 uenior
 hinc*

c

CAPVT

tas. Attenuatio præterea humoris quæ euacua-
 re uolumus solutioni ac uomitui preponenda
 est itidē & meatuum dilatatio reclusioq;. hoc
 enim fidimus corpus nullū laborē esse passu-
 rū. Cæterum scire debes q; affuescere naturam
 ut reddat lenis & facilis ad id quod cupis uide-
 licet ad uētris solutionē, uel uomitū anteaq; ex-
 hibeat solutiū uel uomitiū ē regimē p;spe;.
 Ad hæc uētris purgatio, atq; uomitus ubi gra-
 cilitas uētris adsit, difficilis quidē ac laborio-
 sa & periculosa. Porro uomitiuum medica-
 mētum efficit solutiū cū uentriculus ualidā
 habuerit uim aut ubi post uehementē famē ex-
 hibitū fuerit, uel si ille cui exhibitū est solutus
 sit, uel natura lenis aut ad uomitum insuetus
 aut q; illud medicamentum sit grauis substan-
 tiæ, facile descendēs. Solutiū uero reddit uo-
 mitiium ob stomachi imbecillitatē aut imo-
 deratā excrementi alui siccationē, aut q; medi-
 camētū id abominabile ē, aut q; illud sūperit
 nausēā patiat. Cūq; aliquod solutiū medica-
 mētū nihil uel aliqd incoctū soluerit. humorē
 soluēdū mouet & eū p; corpus disp;git corpo-
 riq; dominaat & alii hūores in eum conuertū-
 tur; & talis humor in corpe multiplicatur. Est
 p;terea in corpe aliq; humor q; facile uomitū
 cōsentit ut plurimū. sicut flava bilis; aliq; uero
 cum difficultate ut atra bilis, quidā utruq; ha-

bet ut pituita. Ad hæc febriēs alui purgatione potius q̄ uomitu uti debet, q̄ aut̄ humorē habet deorsum descēdētē ut q̄ lenitate intestinorū, quā lienteria dicit̄, laborat prohibitus est ei uomitus. Porro inter cætera medicamina solutiua illud certe deterius ē quod tēpore solutionis ex medicamētis maxime diuersis constat qm̄ solutio pturbat̄: & primū anteq̄ secūdum soluet & forte primū substantiā secūdi soluet. Quicūq; præterea solutiōi alui uel uomitui se cōmittit cū purū habeat corpus ipossibile ē qn̄ & capitis uertiginē uētrisq; tormina atq; inquietudinē patiat̄, & qcqd̄ euacuabit̄ ab eo id prorsus maxia cū difficultate purgabit̄. & ut unico uerbo dicā. Quotiescūq; solutiū medicamentū excremēta expurgat nullā cōseq̄ ipsū pturbatio. Sed cū incept̄ pturbatio id̄ pfecto aliqd̄ aliud q̄ excremētū euacuat. Cūq; hūor q̄ p uomitū uel aluū euacuādus ē, in aliū cōuertatur hūorē corp⁹ pfecto idicat̄ eē expurgatū ex illo hūore, quē euacuare desideramus. Sed si i abrationē & qd̄ nigrū fetidū uertat̄ tūc malo ē. Præterea ubi sōn⁹ post solutionē inualuerit significat corp⁹ eē exacte purgatū p talē eūationem, & contulisse. Nec te lateat q̄ si post solutionem uel uomitum. sitis inualuerit q̄ perfectam ac exquisitam optimamq; purgationem significat. Scias adhuc q̄ solutiuum

*vide Mo
sum The
orematē
4. cap. 6.*

medicamen soluit uel trahitua quia ipsummet
 humorem trahit & fortasse trahit crassum hu
 morem: & tenuē relinquit, ut quod atram bilem
 soluit efficere solet nec recte locutus est qui di
 xit illud medicamen generare id quod trahit
 uel quod tenuius primo trahat. Tametsi Gal. sen
 tentia hæc sit absolute tñ. d. quod illud solutiuum
 quod nullam habet beneficam uim si non sol
 uerit, sed in nutrimentū conuertatur quod generat
 humorē quē trahit: sed hæc sentētia non ē om
 nino probanda. Verum ut ex sentētia Gal. col
 ligi potest uidetur ipse cēdere quod inter medica
 mētū trahēs & humorē tractū sit quedā simili
 tudo in substātia, & ideo trahit: quæ quidem
 sentētia nō uidetur ueritati cōformis, Nam si
 tractio fieret per similitudinē ferrū certe ferrū
 traheret quādo illi dominaretur & aurū itē
 dē aurū attraheret ubi sua quātitate illi preua
 leret. Verūtāmē huius inquisitionis finis ad ali
 um quod ad medicū pertinet. Secundū adhuc est
 quod attractio humorū quæ fit per potionē solu
 tiui medicaminis uel uomitiui per easdem fit
 uias, per quas pulsi fuerunt donec ad intestina
 & uentriculum perueniāt, ibique natura moue
 tur ut foras propellat. Raro tamen accidit ut
 per potionē solutiua, ascendant ad stomachū,
 quod si ascēderint ad uomitū quidē euocabū
 tur, duabusque rationibus non fit ascēsus ad sto

machū. Prima quia solutiū medicamentum cito penetrat ad intestina. Secūda uero q̄a tempore pot̄ionis pharmaci solutiui natura festinat expellere ex uenis mesaraicis nūcupatis, deorsum non sursum. est enim, id & p̄p̄inquis atq; facilius. Adde etiam q̄ subsequētia, ea q̄ precesserunt impellunt. hoc autē maxime mouet naturā ad expulsionē p̄ prop̄inquire uia & si medicamen haberet uim tractiuam nō cōiunctam ipsi humori, tunc uis naturæ expultricis deberet magis preualere i corpore sano, ac robusto. Accedit ad hoc quia medicamē trahit illū ad propriā uiam. At uomitiū medicamen cōtrario modo se habet: nā cū in uētriculo est inibi moratur & humorē trahit ad se ex intestinis, suaq; ui & resistentia naturali uirtuti dominatur. Scire adhuc debes q̄ maior attractio humorū quæ fit p̄ medicamentorū solutiū orū tractū, est in uenis nisi ualde uicinum extiterit. tunc enim ex eo & in uenas & nō uenas humor trahitur ut in humoribus qui in pulmone sunt fieri solet. hi enim per uiciniorē uiam trahuntur ad uentriculum & intestina, quāuis nō permeant per uenas. Item scias q̄ sepiissime exiccatio quæ fit cum medicamentis exicantibus est causa euacuationis humi attracti a corpore ut in aqua inter cutem cōiunctio p̄ fieri solet.

Al. lra
attra
tio p̄
nares

CAPVT

Caput quintum sen quartæ sermo de purgatione & eius regulis.

Iam ante a nobis traditū ē oportere corpus præpare ad recipiendum solutiū medicamen anteq̃ exhibeat amplificatiōe meatuū lenitioneq̃ alui & p̃sertim i frigidis affectibus. & ut sūmati dicā. añ uētris solutionē lubricū facere ē optima regula in q̃ maxima fiducia hñda est p̃terq̃ in his q̃ admodū pati sunt ad alui fluxū. in his. n. nihil tale agendū est. qm̃ imōdici p̃fluuii piculū esset. Hoz̃ ergo solutiū medicamine admiscendū est aliquod uomitiū. ne festinet descendere a uētriculo anteq̃ p̃ficiat officium suū. Immo equet̃ in eo uis utriusq̃ medicaminis & solutiū agat suā actionē uomitiū q̃ suo fungat̃ officio illi opposito. Cæterz̃ balbutiētes sunt fluxui uentris expositissimi ideoq̃ fortissimū medicamen solutiū nō ferūt & ut plurimū eoz̃ solutio puenit ex fluxionibus capitis. piculosum p̃terea est sumere pharmacū solutiū manētibus siccis excrementis i intestinis. sed debent prius educi siue clysteri siue aliquo lenituo iure. uti. et̃ balneo ante solutiui pharmaci potionē p̃ aliquot dies ē ex p̃patis remediis. p̃sentaneis nisi aliqd̃ sp̃edierit. Sed i ter balnea & pharmaci potionē exiguū debet i teresse iteruallū nec post pharmaci haustrū. de Al. lra bet balneū ingredi: qm̃ materiam ad exteriora calorē

euocat. Conueniret tamen ubi alui fluxionē
 sistere curaremus. Sed hieme nihil incōuenit
 primā domū balnei ingredi ubi ei⁹ calor haud
 q̄q̄ possit trahere. sed lenire & ut uerbo dicā.
 Aer ubi uersat q̄ pharmacū sūperit ad exiguā
 caliditatē declinare debet ne sudet neq; mole-
 stia afficiat. hoc. n. inter ea q̄ p̄parāt numerat.
 Itidē & frictio & inūctio ex oleo p̄paratiuū est
 remediū. At q̄ pharmaco non fuerit usus neq;
 ip̄m potauerit nequaq; debet medicus exhibe-
 re ei medicamina uehemēter soluētia. Qui ue-
 ro repletiōe tenent hūoribusq; glutinosis ac-
 tione in p̄cordiis laborāt & q̄ in uiscerib⁹ in-
 flāmationē & opilationes habuerint nulla est
 eis exhibēda potio donec id leniētibus alimen-
 tis, balneo ocioq; & dimissiōe reꝝ quæ moue-
 ant & inflāment corrigat. Porro qui aquas sta-
 gnales bibunt ac lienosi fortia desiderāt phar-
 maca. Adhæc si qs ualidum hauserit pharma-
 cum satius erit post illud dormire anteaq; ope-
 retur: quoniam tunc melius suo fungetur of-
 ficio. Si uero debile id fuerit satius erit a sum-
 pto pharmaco non dormire: quoniam natu-
 ra medicamentum id concoquet. Sed cum
 pharmacum incipit operari utcunq; fuerit
 tutius est non superdormire neque debet mo-
 ueri super potionem pharmaci sed quiesce-
 re ut ipsum natura amplectatur agatque in-

CAPVT

ipsum: nā nisi in ipsum agat id in naturā non
 aget. Odorare tamen debet quæ nauſeā pro-
 hibēt ut mētā & rūtā & apium & citoniū Al. lra
 & terram lenniam rosacea aqua respersam deest
 pauco addito aceto & si ob odorem pharma- apiū
 ci rēnuat illud haurire claudat nares. Debet p-
 terea q̄a medicamēto abhorret aliqd tarcon-
 (qđ pyrethrū a nōnullis esse credit) mandere
 ut oris facultatē stupidam reddat. Quod si ue-
 reatur ne medicamētū euomat extrema deli-
 gere debet & post potū statim aliquod habens
 astringēdi uim sumat. Cæterum his quādoq̄
 medici catapotia melle obuoluūt nōnūq̄ mel-
 le. Zuccharo decoctis, adeo ut indumēto quor-
 dā oblinantur. Est quoq̄ cōueniēs industria ea
 cera liniri. Ex industria adhuc est implere os aq̄
 uel aliquo alio deinde catapotia ut sūt deuora-
 re aut aliqua alia industria uti totumq̄ id ita
 deglutiat ne a medicamine quis afficiatur. De-
 coctum autē debet tepidū potari. Catapotia ue-
 ro cū aqua tepida deglutire licet. Ad hæc qui
 pharmacum haurit uētriculū atq̄ pedū plātas
 calefacere debet & statim ipsum sumere. Sed
 postquā animus quieuerit ambulet ac sensim
 moueat qm̄ huiusmodi motus satis iuuat, pau-
 latimq̄ aquā calidam hauriat. quātitatem ta-
 men qua nec medicamētū soluat neq̄ ipsum
 educat eiusq̄ uim hebetet nisi ubi urgeat nec

effitas fluxionem alui detinēde. Potu adhuc aque calide euitamus lesionē pharmaci. Prætera qui calidi tēperamenti est debilibq; constitutionis & imbecillis uentriculi & uult pharmacū sumere debet antea bibere quale ē aqua ordeī uel uinum granatorū & ut summam dicā, aliquod alimētū tenue facilis cōcoctiōis uentriculo preponat. At si non ita se habuerit satius est ut ieiunus pharmacū hauriat. Porro qui estate soluitur in feb. incurrit. Et qui pharmacū sūpsit n̄ debet comedere neq; bibere donec pharmacū suum perficiet officiū neq; post eius solutionē dormire licet, nisi fluxum sistere uolet. Et si eius uentriulus non sustinuerit in ediam, eo quod biliosus sit facileq; ad eumbilis cōfluat aut quia tā diu precautiōe in ediam usus fuerit tum debet exhiberi ei panis pauco uino maceratus, post pharmacum, ante purgationē. hoc enim fortasse adiuuabit pharmacū. Nec anum aqua frigida, sed calida abluere debet. Quidā dixerūt q̄ catapotia deuorāda sūt cū aliquo decocto corū nature r̄ndente ueluti catapotia q̄ flauā purgāt bilē deuorāda sūt cū decocto sumiterre & que atram cum decocto epithymi & filiculi & id genus aliis & quæ puitā educūt cū decocto cētaurii. Cæterū cum aliquod corpus sicum duram habēs carnem aliquo forti medicamine euacuare uolueris ut

Al. Ista uomi tu

Al. Ista calide estate

CAPVT

ueratro & id genus aliis ualida humectatione prius utendū est, cibus scilicet pinguibus. Tandē fortia medicamēta purgatiua magnū minitatur piculū ut est ueratrū corpori nāq; itegro cōuulsionē adfert, plethorici uero corpis hūores motu periculoso cōmouet & simul ad intestina trahit quod nauseam excitat.

Cūq; maximū inferē nocumētū ex potu alicuius lactarie herbe uenenosi generis, quæ thymallia uocātur, ut est daphnoides, quā laureolā uocamus uel pityusa, quā scebrā mauri appellāt id nocumētū, lac acetosū tollit astringitq;. Sepissime p̄terea medicamen dimittit odorē in uētriculo: ita ut uideat ipsūmet inibi remāsisse cui remedio qdē est farina ordeī tota ob eius deterisionē, nihil. n̄iter oīa q̄ bibuntur melius est. Cūq; iā diu pharmacū sūptū fuerit, nec dū opari ceperit, tū si fieri pōt ut ipm̄ euomat & nihil moueat fiat. Sed si aliqd obster fatius erit traicere aquā mulsā uel eius sy. aut aquā in q̄ nitrū sit dissolutū uel glandem supponat aut clysterē infundat. Cause autē impotentie pharmaci sunt uel meatuū angustia a sua formatione aut ob temperaturam aut ex morbi uicinitate nam qui resolutione quā paralyim uocāt & stupore attonito quē apoplexiā dicunt capiunt astrictos habent meatus quibus medicamina debent transire ad illorū hu-

Al. līa
fatei9
alle //
uiatio

mores: & ideo illorum solutio inefficillior red-
ditur. Porro duo medicamenta solutiua eodē
die porrigere ut meta plenum ē ita alienum a
ratione. Quodcūq; etiam pharmacum quod
est proprium alicui hūmori si eum non inue-
nerit perturbabit quidem & cum difficultate
soluet idemq; efficiet si eum in suo contrario
immersum inuenit. Cæterum oē pharmacum
soluit priō humorē sibi ppriū deinde eū q ma-
gis exupat tenuiorq; est. itidē & reliquos iuxta
hūc ordinē pter sanguinē quē qdē natura post
ponit atq; custodit. Attraheī pterea hūorē dis-
sūtē difficile est. adhuc si qs uereat ne a phar-
maco hausto supueniat ei inquietudo, & nau-
sea is qdē duobus aut tribus diebus ante phar-
maci usum debet uomitum citare cū decocto
radicule eiusq; esu neq; salis copia i eduliis uti
debet q purgationē desiderat. Cæterū sepiissime
cum pharmacum nō soluit molestiā nauseam
animi deliquim. tremorē cordis torminaq; ad-
fert aut sudorē sepiusq; cogunt ipsum euome-
re. Quandoq; tamen sufficit sumere quæ ha-
bent uim astringēdi. Potus quoq; aquæ ordeī
tollit eius lesionē detergitq; quicquid intesti-
nis adheret: & qui frigide est temperature cu-
ius hūoribus pituita pualet post pharmaci affi-
ptionē eiusq; opationē sumerī debet nasturtiū
aq; cala elotum cum oleo. at si calidi fuerit tē-

CAPVT

peramenti sumat psyllium ex aqua frigida & oleo uiolaceo & zaccharo albissimo & Iulep Sed qui moderatā habet tēperaturā sumat semen lini & qui abrasionē intestinorū timet armenie glebam, quā lutū armenum uocant ex uino granatorū sumat. Porro his enarratis a purgatione utendum est ni eam sistere uelis. Ceterum si febris quēpiam a pharmaci positione inuadit nihil melius aqua ordeacea. Sympus uero acetosus intestina deradit, postponi ergo debet, in secūdū aut tertium diem donec intestina sibi restituta fuerint. Porro qui purgatus est balnea debet ingredi die secunda quā si quid relictū fuerit ex humoribus id balnea dissoluunt. Quod si balneis oblectetur ac i delicis habeat. Indicio est quod eum a residuo purgabūt itaque sine eum. Quod si scias eum nō oblectari illis sed potius molestari tū illinc eū auoces. Nec te lateat quod qui uētriculum & intestina imbecillia habet, fortasse ab ipsis medicaminibus quibus uis purgādi inest, facultatē solutiua adipiscetur talisque affectus in eo perdurabit: ita ut multis remediis idigeat quo astrigatur. In senibus quoque metuendum est de solutiuo & eius nocumētis. Præterea sciendum est quod bibere aquā fructuū post medicamina purgatiua febres perturbationēque inducit. Multoties etiā post purgationē ueneque sectionē rema-

Al. Iffa
succū

net dolor in epate quē potus aque calidē tol-
lit. In ortu etiam canis atq; in frigoribus maxi-
mis nō est purgationibus utēdū idcirco satius
est uere uel autūno pharmacū sumere autum-
nus tamen ei rei aptior est. Hyems autē est tem-
pus quo nix in montes cadit. Ver autem estas
subsequitur. Ideoq; non sumatur ī eo nisi qd
tenue sed autūnus ē egle tēpus. Semp aut nō ē
assuescenda natura ad pharmaca quoties indi-
get lenitione, qm̄ id in usum cōuerteretur &
eius tadē exitus ad perniciē ducet. Pharmacū
quoq; fortes uires dissoluit eiusq; tēperamen-
tū habet siccū: post potionē autē debilis phar-
maci parū mouendum est ne eius uis dissolu-
atur. Inter medicamenta debilia benedicta nu-
merande sunt uiolē & zaccharū & qui hyeme
solutiuo medicamēto indiget uentū obseruet
austrinum, estate uero septentrionalem. Aliq-
tñ huius cōtrariū aiūt. Sed id qdē distinguere
oportet iuxta uarios morbos. Cūq; eger debili
indiguerit solutiuo pharmaco & nihil illud
opef neq; debet is moueri sed dimittēdus ē.
Mltoties p̄terea uētris solutiuo morbū excitat Al. Iſa
febrēq; pit cui rei fortasse uene sectio sat erit. mor//
Caput sextum quartæ fen de imodica alui b9 ex-
purgatione & quādo retinenda sit. citat
Inter indicia quibus cognoscimus iam acce fluxū
dere tempus quo alui purgatio sistenda sit uētris

est sitis. Quod si purgatio perseveret & sitis non eue-
nerit non est cur timeas eam modum excedere. At si-
tis nonnunquam accidit non propter multam & immoderatam
purgationem: sed propter ipsum uentriculum, nam si cali-
dus uel siccus fuerit uel utrumque horum habuerit
citissime sitiet. Itidem propter ipsum pharmacum id fiet
us si fuerit calidum exustiuum. Itidem & ob ipsum et
humorem si biliosus fuerit ut flava bilis propter huius-
modi ergo causas non mirum si sitis acceleret.
Quoadmodum si contrarie his cause contingant
nihil a ratione alienum erit ipsam sitim tardius se-
offerre. At cum sitis immoderatam purgationem non
modicam uideris tunc omnino reprime eam praesertim si
nulla causarum uelocis ac cite sitis adfuerit. In-
hominem, non cum sitis appareat, haud quam differen-
dum est. Et forte id quod expurgabit, tempus quo pur-
gatio abscindenda sit tibi indicabit, nam ubi ex-
flaue bilis purgatio iam purgationem deuenisse
ad pituitam perspicuum fuerit: tunc excessum fe-
cisse notabis. Maxime uero si ad atre bilis pur-
gationem res peruenit. Sanguinis autem soluti ma-
ximi periculi maximique momenti est. Caeterum si
alicui tormina in uentre relicta fuerint recurrer-
dum est ad id quod in tractatione de torminibus dictum est.

¶ Caput. 7. sen. quarte. Quo nam pacto corrigendus
sit affectus illi cuius purgatio modum excessit.

Purgatio quidem redditur immodica uel
ob uenarum imbecillitatem aut quod casu ora

referata sint uſ p̄p̄ea qđ purgatiuū pharmacū
 ora earū mordet uel q̄a corp⁹ ex eo malā acq̄ſi
 uit t̄p̄aturā: & ſic de aliis id genus. Si igit̄ alui
 purgatio imodica fuerit tū ſurfū & deorſū ex
 trēa diligēda ſūt incipiēdo ab aſcellis & ſignib⁹
 & deſcēdēdo iſeri⁹ ab eis exhibēdūq; ē parū me
 dicamenti quod ex uiperis cōſtat theriacā uo
 cant. & philonium. & ſudorē prouoca ſi fieri
 poteſt ſiue balneo ſiue uapore aque calide ſub
 eius p̄anis e qbus caput extollat & ſi ſudor ad
 modū exupauerit, p̄p̄ia ei q̄ ſtipāt. Detergant̄
 aut̄ aut fricent̄ reb⁹ aſtrictiuā uim h̄ntibus ad
 hibeāturq; ex aq̄s odorate madefactiōes ut ſūt
 iſuſiones odorate & ſandali & cāphora & ſuc
 cus fructuū: partesq; exteriores fricare atq; ca
 lefacere oportet. Immo ſi op⁹ ſit cucurbitule
 ignite cū ſcalpellatiōe ſub coſtis ac iter hūme
 ros adhibēde & ſi neceſſū fuerit emplaſt̄ ex fa
 rina ordeī toſti ac aſtrigētes aq̄s uētriculo & ui
 ſcerib⁹ ſup̄iponas, itidē & olea aſtrigētia ut me
 linū & maſtichinū. Aer quoq; frigidus euitād⁹
 ē. cōprimi. n. ac aluū ſoluit. a calido ēt aere ab
 ſtinendum. quia uires exoluit & odoramentis
 fragrātibus hi confortandi ſunt, ſtypticaq; de
 glutiāt: panē quoq; exiccātū. quē arabes chah
 chah. nos biſcoctū uocam⁹ uio arōatico deuo
 rēt ſitq; tale calidū & q̄ iā antea ſup̄ſerit panē
 ex uio granatorū & ḡna cibariorū ex farina ordeī

CAPVT

torrefacti cōfectorum & cortices papaueris cōtritas. Experiētia quoq; cōprobatū est summo pere ualere semen nasturtii trium drachmarū pondere quod prius torrefiat mox lacte aceto sō subagitata. Dog ab arabibus dicto coquatur donec coaguletur deinde potu detur. Cibus præterea debet uim astringendi habere & niue refrigerari uelut est uinum, succus uuarū acerbarum & id genus alia. Ad retinendas etiā alui fluxiones multū ualet uomitū aqua calida excitare extremaq; in ea ponere. Quod si gratia exēpli animi deliquio corripiantur, p/pina eis uinū & si id totum nihil proderit tādē poteris uti his quæ uim obtinēt soporificā & quæ sunt ualentissima remedia in tractatione de sistenda aluo cognita. Medicus adhuc debet apud se paratos tum pastillos ac pulueres stringētes deglutiendos. tum etiā clysteres ac eorum instrumenta.

¶ Caput octauū fen quartæ. Si quis pharmacū solutiū sumpserit & non soluerit.

Cum purgatiū medicamētū non purgauerit torminaq; ac inquetudinē capitisq; dolorē uertiginē pādicationes, oscitationes ueintulerit recurrendū est ad clysterem ac glandes notas, bibatq; e mastiche tres drachmas ex aqua tepida. & fortasse iuuabit pharmaci operationem astringentium potus uesciq; postea
citionis

aitoniis ac malis ut quæ & os uetriculi & quod infra est cōprimere ualeant nauseamq; sistat, & purgatiui pharmaci motū qui sursum ferē deorsum reuocēt naturamq; roborēt. At si nihil clyster iuuerit malaq; accidentia orta fuerint ut corporis tētio, oculi peminētia, motus quoq; superiora petat: tūc haud quāq; poteris uene sectionē euitare. Quod si nec pharmacū purgationē fecerit maliq; casus subsequuti fuerint, incidere quoq; uenā postea par ē, immo etiā post duos aut tres dies, nā nisi id fiat timē dum erit ne humores ad aliquas principes partes se conuertant.

¶ Caput nonum sen quartæ. De medicamentis quibus purgandi uis inest.

Quædā sunt solutiua medicamēta quæ admodum uiciosa sūt, ut helleborus & genus tripolii (quæ turbit uocant) p̄sertim quod uitiosum ē & genere croceum itidem & agaricū nō albū neq; purum sed ad nigredinē decliue: & sicut daphnoides (laureo lā dicunt.) hæc enim uitiosa sunt: & si qd horum sumat, mala inde sequuntur accidentia. cōsentaneum igitur est a corpore quātum possibile fuerit, uomitu aut aluo expelli & medicamētū quod ex uiperis cōstat (theriacē uocāt) remedio exhiberi, & multoties potio aquæ frigidæ sedereq; in ea pharmaci malitiā pellit,

d

CAP V T

uetatq; anhelitū ab eo corrūpi, q̄ oīa ex turbit
 citrino & putrido inferri solēt. ad idē ualet q̄
 quid ac redinē sua glutinositate & lenificatio
 ne atq; pinguedine infringit. nōnūq; præterea
 uest quædā pportio iter medicamēta & qdā
 singularia tēperamēta ut scamonium qd̄ qui
 dē in his qui in regionibus degunt frigidis, nī
 si in magna quātitate sumat̄ exiguam efficit
 operationē ut in regione germanorū. Cæterū
 in aliqbus corporibus atq; regionibus fortasse
 nō oportebit substātiā medicamentorū exhi
 bere sed eorū uirtutē. Porro medicamentis
 purgatiuis cōueniēs est adhiberi medicamēta
 odora ut p̄ hæc mēbrorū uires seruētur ad qd̄
 negotiū medicamēta cordialia optime ualet,
 cū uitalē spiritū in omni mēbro confortent &
 maior pars horū sua tenuitate & penetratiōe
 ad id cōferunt; & quādoq; cōiungunt̄ duo me
 dicamēta quorū alterū cito alterū uero tarde
 purgat suum humorē, primumq; cum suā cō
 pleuerit operationē, iam secūdū ad suū humo
 rē ui quadā impulit ac in ipsū egit & eius uim
 hebetauit adeo ut cū secundum postea suum
 agit opus, obtusi plane uigoris sit mouens &
 nō perficiēs. Admiscendū igitur est illi aliquid
 quod eius uim icitet festinareq; illud faciat ut
 zinziber mixta tripolio (turbit uocat) efficere
 solet, nō sinit enim illud longo torpere tēporē.

re, itidē efficit si ea exacte cōmisceas. Contēmp-
 lari autē debes eas regulas quas de uirib⁹ me-
 dicaminū simpliciū uim purgatiuā habentiū
 exposuimus ubi de uniuersalibus regulis sim-
 pliciū medicamētorū sermonē egimus. Medi-
 camen adhuc purgatiuū quādoq; sua pprieta-
 te digerēdo ut turbit qñq; cōprimendo soluit
 ut myrobalanus, nōnūq; tñ lenitione ut genus
 aerei mellis (qđ arabes siracost uocat) qñq; lu-
 brica opatiōe soluit ut succus pulicaris herbe
 q̄ psylliō uocat & prūa. Maior aut ps pharma-
 corum fortiū habet qđ uenenose facultatis &
 purgat donec uim inferat nature, iccirco corri-
 gi debent iis quæ pellēdi uenena facultatē ha-
 bēt. q̄ theriacalia ī media uocat. Nōnūq; uero
 amaritudo acredo astrictio acrimoniaq; medi-
 camēti (quā pōticitatē appellāt) atq; ei⁹ aceto-
 fitas actionē pharmaci adiuant psertim si cū
 ei⁹ pprietate cōueniāt, nā amaritudo & acredo
 ad digestionē, acrimonia uero ad exp̄sionē &
 acetosa facultas ad icisionē; q̄ ad lubricū reddē-
 dū pparat. Nec debēt simul cōiūgi cū cōp̄suis
 q̄ lubricēt æqs portiōib⁹: ita ut eorū uires inter-
 se æqles sint: imo aliud alio tardius opari de-
 bet: ita ut grā exēpli illud medicamē agat suā
 opationē añq; exp̄suiū mox exp̄suiū supueni-
 at & purget qđ lenitiuū leniuit: & seruata hac
 ratione in reliquis idem fiat.

d ii

CAPVT

Caput decimum sen quartæ. Quidnã hæc de re alibi querendum sit.

IN cõmõtario nostro de medicamõtõrũ cõpositiõe (quẽ acrabadin inscripsimus) quẽ da sunt medicamõtã tum purgatiua tum etiã lenitiua siue epota siue intincta & id genus alia, ac illorum ætates in tractatione uero de simplicium medicaminũ materia, quærẽda ẽ correctio cuiuslibet simplicis medicamõtẽ & quo pacto eius defectui succurrendum sit ac qualiter potu exhibendum sit. Catapotia quoq; anteq; lapidis duritiẽ siccitate cõtrahãt deuorari debẽt. Neq; ea dũ recẽtia molliãq; sũt ita ut he reãt & lõtore suo cõglutinẽtur deglutire licet sed cum deficcari incipient & digitis cedunt.

Caput undecimũ sen quartæ. De uomitu.

Qui propter suã naturã minus ad uomitũ duci debent sunt quidem oẽs q; angustum thoracẽ uiciosãq; respirãtionem habẽt, sanguineoq; sreatui parati, & quicũq; collũ obtinẽt gracile & quorũ guttur abscessibus facile corripitur uentriculũq; ibecillũ habẽt atq; admodum obesi. his enim alui purgatio debẽtur. Macilẽtis uero uomitus magis conuenit ob eorũ biliõsam naturã. Qui uero ob cõsuetudinem uomitum euitare debent sunt quotquot uomitum moleste ferũt uel insueti, nam si ualidis uomitiuis medicamõtẽs ii

euomuerint dciffime uene mēbrorum respō
 rationis scindētur & in phthifim corruent. At fi
 res fuerit ambigua fiat periculum leuibus uo
 mitiuīs & fi facile fert poterit deinceps fortio
 ribus uti uelut ueratro & id genus aliis. Verū
 fi aliquis cui uomitus plane prohibetur ipfum
 euitare nō pōffit is pparandus & ad confuetu
 dinē ducendus est, alimenta lenia atq; pinguis
 & fluida ei exhibēda sūt & a deābulatiōibus qe
 scere debet: & postea uomitus fiat p̄gūiaq; ac
 oleaginosa cū uino bibat & añ uomitū optima
 edulia comedat presertim si cum difficultate
 euomat nā fortasse nō euomet. natura id recu
 sante quod qdem melius est bono q̄ malo cū
 bo adhibito, cūq; post cibū quem pro uomitus
 futuro assumpsit euomuerit comedere disse
 rat donec fames increuerit sitimq; mitiget uel
 lut cum syrupo de pomis sine aqua & absq; in
 lep, & syrupo acetoso. hæc enim nauseam inci
 tāt, cibus quoq; qui ei debetur est pullus galli
 naceus pparat⁹ cū iusculo (quod arabes adra
 bagi nomināt) & postea bibat tres ciatos. Qui
 cūq; aut acida p̄ter cōsuetudinem euomuerit
 in pulsu quoq; aliqd febris apparuerit differ
 re debet cibum usq; ad meridiem antea tamē
 aquā rosaceā calidam bibat. qui uero atram
 bilem euomuerit spongia aceto calido made
 facta uentriculo superponenda est. Cibus

CAPVT

præterea eius q̄ uomitū facere decreuit debet
 eē uarius: qm̄ si unicus tantū fuerit cib⁹ fortas
 se uētricus eū amplectet & recusabit reddēs
 post uomitū adhuc humectatiuū satius erit co
 me dere auūculus & colūborū pullos uolantiū
 nō tñ ossa extremorū eorū. graua. n. sūt, ac tar
 de ea uētricus cōcoquit. Ad balneas quoq; se
 trāsferre debēt. Cūq; uomitiuū medicamētum
 biberint currere ac deābulare laborare ue de
 bēt mox euomat idq; in meridie. Añ uero uo
 mitū debet oculos linamētis adhibitis ligare
 uētrēq; ualde leniter fascia obtoluere. Et q̄ ad
 uomitū parāt sūt eruca radícula q̄ estur & edu
 liū ex pasta confectū qđ itria uocat & origanū
 mōtanū recēs & cepa & porrū & aq̄ ordeī cum
 suo sedimēto & melle & eduliū ex faba confra
 cta cōfectū uinumq; dulce amigdale quoq; ex
 melle & id gen⁹ alia & repletio ex pane azimo
 oleo ppato & melones & cucumeres eorūq;
 femina aut aliqd ex eorū radicibus aq̄ macera
 tis cōtusis & suo modo dulcoratis itidē & her
 moda stylus. Ille aut q̄ uinū ut euomat biberit
 nō debet post paucā eius q̄titatē sed post mul
 tā id facere. Zyth⁹ quoq; (qđ phoca arabes uo
 cāt) si ex melle post balnea bibat uomitū atq;
 aluū mouebit. Ad hæc uomitur⁹ debet añ uo
 mitū fortiter māder q̄ cōedit. Cæterq; q̄ ualidū
 medicamētū uomitiuū bibere cupit ut ueratq;

illud ieiunus bibat nisi aliquid obstet trā factis
 duabus horis diei reddito priusalui excremé-
 to quod si pēna uomuerit bene ē, sin uero ali-
 quātisper laboret & si id satis n̄ sit balneū igre-
 diaf: & pēna qua uomitū irritat debet oleo cy-
 peri (arabes alcānā dicūt) pungi & si exagita-
 tio atq; molestia inferat bibat aquā calidā &
 oleū oliuag; siue soluat siue non. Ad id quoq;
 cōducit calefacere uētriculū & extremas ptes.
 nauseā.n.inducit. Cūq; uomitiuū medicamen-
 tū iusto citius opari cepit q̄ euomit q̄escere de-
 bet, optimaq; odoramēta olfacere extremaq;
 madefacere, & aliqd aceti bibere, & mala atq;
 citronia cū pauco mastiche sumat. Nec te late-
 at motū magis, quietē uero minus uomitū in-
 ducere. Estas p̄terea ad uomitū tēpus est max-
 ime accōmodatū, p̄inde si q̄s corpis naturalera
 habitū ad uomitū minime pp̄c̄sum habeat, eo
 t̄n̄ indiget estate tutius ei cōcedit. Remotior
 quoq; t̄rminus a quo uomitus fit, quoad pri-
 mā expurgationē est uentriculus etiā sine in-
 testinis. Sed quoad secundā purgationē fit a ca-
 pite & reliquis partibus corporis. Attractio ue-
 ro & exquisita eradicatio ab infernis fit parti-
 bus. Vtilem autem uomitū ab inutili discer-
 nes si eum alleuatio excipiat & optima appe-
 tētia atq; respiratio, pulsus optimus, itidem &
 alie uirtutes respondeant & q̄d a nausea inītiū
 d iiii

CAPVT

sumpsit. Solet autem magis uomitus offende
re: quē uētriculi morsus uehemēs comitatur
& exustio si medicamētum fuerit ualidum ut
ueratrū quod cū sumitur, incipit primo efflue
re salua, deinde subsequitur eā uomitus multe
pituite & excretionis, postea uomitus fluēs ut
sputum. morsus autem atq; dolor manēt, ne
q; in alios casus permutātur p̄ter ipsam nause
am & eius molestiā, fortasse tamen uēter sol
uet, mox hora quarta incipiet quiescere, & ad
regem uergere. Vitiosum autem illud est. ubi
uomitibus nō paret, molestiaq; augeatur, tentio
quoq; ac oculorū prominētia, & eorum uehe
mēs rubor sudor exuperās uox intercepta, nā
si quis his afficiatur & non succurrat ei ad in
teritum deueniet. Corrigitur autem id clysteri
& potu aquæ mulsæ atq; tepide aquæ, & oleo
rū antidoti uim obtinētū ut est oleū de lilio,
& conetur ut uomitus prouocetur, qm̄ si euo
muerit non suffocabit. ad clysterem autē apud
te p̄paratū cōuerti debes. Porro uomitus ma
xime ualet in diuturnis morbis ut est aqua in
tercus & morbus comitialis & atra bilis & le
pra, podagra & coxēdix. At licet uomitus mul
ta adferat iuuamēta, morbos tamē nōnūq; pa
rere solet ut audit⁹ grauitatē. Nec uene sectio
uomitui cōiungenda est, sed in tertium diem
differenda, presertim si in ore uentriculi hu

mor affuerit. Multotiens p̄terea uomitus red-
ditur difficilis, ob humoris tenuitatē quo fit
ut crassior reddendus sit sumendo farinā gra-
norū mali punici tosti. Scire adhuc debes q̄ si
post uomitū excernatur p̄ aluū corruptum
excremētum, significatur nauseatiuā satietatē
expulsam fuisse deorsum. Vomitus autē post
alui deiectionē significat ex alui accidētibus id
fieri, & cōmodius tēpus ad uomitū ē estas p̄ Al. lra
eius raritatem. Valet p̄terea uomitus ad mem meri,
brorū soporē. nocet tñ oculis. Pregnantē quo dies
q̄ mulierē ad uomitum ne ducas, nā excremē
ta corporis ipsius nō expelluntur per eum. uo
mitus autē ac labor eam in perturbationē du-
cunt, ideo sistatur. Quibuscūq; uero aliis uo
mitus acciderit opitulandum est.

¶ Caput duodecimum sen quartæ quid a uo
mitu agendum.

Cvm uomitū quis peregerit, faciem ac os
aceto aqua temperato abluere debet ut
grauedo quæ forte capiti illata ē remoueat
& de massiche aliqd deuoret ex uino malorū,
& cibum ac aquæ potū euitet, quiescereq; p̄se
ueret & partes precordiorum inungat, balne
um quoq; ingrediatur ac cito se lauet & egre
diatur ab eo. Qd̄ si a cibo abstinere non possit
comedat aliquid delectabile bone substantiæ
facilis concoctionis.

CAP VY

Capit. 13. sen qrtz. De uomitus iuamētis
Ivbet Hip. singulo quoq; mēse uomitū fieri
 duobus diebus continuis: ut secūdo die sup
 pleat id qđ p̄ia defecit aut difficile fuit & ut
 id qđ ad uētriculū tractū fuit egrediat, pollice
 tur. n. Hip. hac rōne sanitatē cōseruari. Sed ma
 lū ē eū crebri⁹ repetere. Hmōi p̄terea uomitus
 pituitā ac flauā bilē eūat uētriculūq; expurgat
 nihil. n. aliud uētriculū nā purgat, ut fit ī inter
 stinis quæ qđē a flaua bile ad ea effusa purgāt
 remouetq; graue dinē capiti euenientē uisūq;
 acuit, nauseatiuā satietatē pellit, & illi ī cuius
 uētriculū bilis quæ cibū corrūpit effundit op̄i
 tulatur, nā precedēte uomitu cibus repurgatū
 stomachū reperit phibebūtq; uentriculum ab
 abominatione rei pinguis, uereq; appetētie de
 iectionem tollet, & ne acuta & acida atq; acris
 desideret, & cōfert lassitudini corporis ac ulce
 ribus renū & uesice est quoq; p̄sentaneū reme
 diū morbo elephāti & uitioso colori morboq;
 comitiali a uētriculo puenienti morbo ue re
 gio ac orthopnee tremori ac resolutioni estq;
 remediū efficacissimū illis q; ipetigie laborāt.
 Debet aut̄ semel aut bis ī mēse postrepletionē
 ministrari, nō obſuato aliquo statuto circuito,
 neq; nūero dierū certarū. Vomitus deniq; ma
 gis ei conuenit qui natiuo temperamento bi
 liosus ac macilentus est.

Caput. 14. sen quartæ. De nocumentis uomitus qui modum excedit.

SI uomit⁹ modū excedat pcul dubio nocet & ut uentriculo eūq; debilitabit atq; dissoluet & ut materie ad eū tēdāt ppēsiore reddet, thoraci quoq; ac uisui, dētib⁹, dolorib⁹ capitis diuturnis nisi p uentriculi cōicationē id fiat satis officiet. Sed & morbo cōitiali q ex capite fit nocet, & nō pp iferna mēbra. Immodicus quoq; uomit⁹ epar pulmonē uisūq; ledit, & forte aliquas scindēt uenas. sūt tñ nōnulli q cito repleti cupiūt, & cū nō possūt id ferre ad uomitū se cōuertūt. qđ qđē negociū ī pessimas egritudines diuturnas eos ducet. Debēt igitur repletionem cauere cibumq; ac potum equare.

Caput. 15. sen quartæ quonam pacto puidē dū sit casibus qui uomētī accidere solent.

Quæ uomitū phibēt abūde a nobis dicta sūt tētiōi uero ac dolori sub pcor diis eueniētib⁹ satis cōfert calefacere ea fomētis aq; calide madidis adhibitis, oleisq; leniētib⁹: cucurbitulisq; ignitis. Morsum uero ualidū q ī uentriculo relictus ē tollit pot⁹ iuris p̄guis facilis ꝓcoctiōis locūq; oleo uiolaceo ī ungere admixto oleo ex uiolis luteis seu albis q̄ cheiri ab arabib⁹ nūcupat ꝓfecto ex pauca cera. Sz si singl⁹ accidat & ꝓseueret sternutatiōe ac cala aq; sc̄sim hausta mitigat d̄ sāguis uero

Al. lra
mo//
uent

uomitu, iam in sermone nocumētōrū uomit⁹
 egimus. Tētioni uero (quā tetanū uocant) ac
 morbis frigidis ac sopori uociq; intercepte q̄
 uomitū subsequi solet succurritur extremorū
 deuictione atq; forti frictione uētriculiq; cale
 fatione ex oleo oliuarū in quo decocta sit ru
 ra & cucumeres siluestres (qui elateriū dicit^r)
 & potu aquæ mulsæ ex aqua calida quo reme
 dio utatur ille qui sopore correptus est in eius
 q; aures immittatur.

Caput. 16. sen quartæ quid agēdum ubi uo
 mitus modum excefferit.

IS dormire debet omniq; idustria sōnus cō
 ciliandus est, extremaq; deuinciēda sunt ut
 in alio sistenda facimus, uentriculo quoq; re
 medio est admouere emplastra uim astringē
 di habentia, confortātia. At si uomitus immo
 dicus fuerit, & adeo expulerit ut sanguis eua
 cuetur, tunc potu lactis ex uino mixti, quattu
 or cotylarum quātitate (seu sextariorū) id p̄
 hibeatur, nā hoc lesionē medicamenti uomi
 torii hebetat sanguinēq; prohibet ac aluū mol
 lit. Quod si p̄terea partes thoracis & uentri
 culi a sanguine expurgare cupieris ne coagule
 tur, syrupum acetosum niue infrigidatum sen
 sim ei propinabis. Et aliquando ad id ualet po
 tus succi portulacæ ex gleba armena. Ad si me
 dicamen quod excrementa uentriculi per uo

mitum euacuauit, modum excessisse metuis **✠**
 alio loco petenda sunt remedia. Vomitoria ue-
 ro medicamenta iuxta suos ordines & quo pa-
 cto quodlibet eorum propinari debeat, & preser-
 tim helleborus ex commentariis de compositio-
 ne medicamentorum ac de materia simplicium
 medicaminum petendum est.

¶ Caput. 17. sen quartæ. De clysteri.

Clyster quidē est prestatissimū remediū
 excrementis euocandis ab ipsis intestinis
 ac ad mitigandos dolores renū & uesice eorū
 q̄ apostemata, & ad egritudines intestini coli,
 ac ad trahenda excrementa a mēbris principi-
 bus supremis. Verum acres clysteres epar debi-
 litāt febrimq̄ pariūt ualent præterea clysteres
 ad discutiendas reliquias quæ post euacuatio-
 nes relinquuntur. forma uero clysteris & quo
 pacto fieri debeat iam in tractatiōe de dolore
 colico nobis explicatum est. Melior autē situs
 quo uti possit qui clysterem recipit est ut supi-
 nus iaceat deinde supra partem doloris accu-
 bat. Tempus uero cōmodius est quādo aer fri-
 gidior existit, uidelicet anteq̄ grauedo mole-
 stia perturbatio ac animi deliquium iualescat.
 balnei autē natura est humores excitare eosq̄
 dissipare. Clysteris uero eos trahere qui reten-
 ti sunt iccirco ut plurimum non iuuat præpo-
 nere balneum clysteri. Et si quis intestina ha-

CAPVT

buerit uulnerata indigeat tñ dlysteri siue pp febrē siue ob aliā egritudinē & timeat ne dlyster retineatur, is pcul dubio debet sedem ac umbilicum aliasq; partes circumstantes milio calido calefacere.

Caput. 18. De linimentis.

INter remedia quæ essentiā morbi attingūt. Est linimētū. quādoq; autē medicamentum ipsū geminas obtinet uires. tenuē uidelicet ac crassam. uerū quæ tenuis est magis desiderat q̄ crassa. Quā si crassities eius tenuitati equet. cū fiet emplastrū pars qdē eius tenuis penetrabit, crassa uero retinebit, acgrit aut iuuamentū p id quod penetrat ueluti solet efficere coriandrū, cū fit ex eo & polenta emplastrum ad strumas (scrophulas dicūt.) Emplastra tamē linimētis similia sunt uerū emplastra sūt crassa tenacia. linimēta uero fluida, Multoties quoq; linimēta admouētur ex frustis pāni. Cū igit mēbris nobilibus uelut iocinori & cordi imponuntur si huiusmodi pannus ex cruda aloe suffitus fuerit summopere iuuabit uiribusq; linimentorum odoratam uim prestabit prout res exposcet.

Caput. 19. de quartæ. De embrochis seu irrigationibus.

EMbroche quidē prestātissima presidia sūt ubi desideratur ut a capite & aliis partibus

Ita aliquid dissoluatur, ac ubi necessarium est temperatur a aliqua pmutare, Quod si aliqua membra postulat irrigatione calida & frigida si eo non confluat extrema primo quidem calida irrigatione mox aqua frigidam admouebis ut robur illis inferatur. Quod si contra res se habeat tunc ab aqua frigida incipiendum est.

Caput. 20. fen quartæ. De uene sectione.

Vene sectio est euacuatio uniuersalis quæ plenitudinem euacuat & ipsa plenitudo est humorum generatio in uenis, maior quàm sua mediocritas exposcat. Vena autem incidi debet duorum alteri . nempe uel illi qui egritudinibus obnoxius est, in quas corruet si eius sanguis multiplicetur, uel qui in eas iam incidit, horumque utriusque uel pre sanguinis exuperantia uel pre eius malitia aut propter utrumque uena sectatur. Egritudines uero quibus ille paratus est incurrere sunt coxendix & podagra si sanguine eiuscemodi egritudines fuerint dolorque articularis qui a sanguine est, & sanguinis scraus cum accidit alicui propterea quod in eius pulmone, aliqua uenula rupta fuerit parum admodum conglutinata, quæ quidem scindetur si sanguinis uel minimum augeatur . Ad hæc que parati sunt incurrere morbum comitialē & attontum (quæ apoplexiā nōcupat) ac atrabile ex sanguis redūdantia & grā angie uiscerum abscessus

CAP V T

atq; calidas lippitudines (quas ophthalmias dicunt.) Is etiã cui sanguis hemorrhoidarum q̄ cõsuevit effluere: suppressus est: ac mulieres q̄ bus menses restricti sunt uene sectione indigēt. Horũ tamen duorum color non indicat necessariã esse uene sectionem: ob eorũ squallidum obscurũ colorẽ albumq; atq; citrinum. Porro qui membra intrinsecus imbecillia ex calida tẽperatura obtinēt his profecto satius est tẽpore ueris sanguinẽ detrahere etsi nondum i hu iusmodi morbos inciderit. Item percussis uel ab alto delapsis sanguis demẽdus ẽ ad precautionem: ne in eis apostema oriatur. Adhuc aliquo apostemate laboranti de quo ne ante maturationẽ rumpatur uereatur sanguis detrahẽdus ẽ etsi uene sectione non indigeat neq; ulla adsit redundãtia. Scire quoq; debes q; si in hu iusmodi morbos nõdũ q̄s iciderit. timeat tũ ne eis corripiat tuti⁹ ei cõcedi uene sectionẽ. Sed si in eos iam lapsus fuerit tũ in eorũ principio penitus abneganda est. attenuat enim excremeta per corpusq; ea permeare facit & sanguini integro ea quoq; admiscet: immo nihil forte oportuni euacuabit cogetq; uene sectionẽ nõ sine noxa repetere ubi uero cõcoctio apparuerit & principium atq; uigor iam transierit: tunc si uenam secare est necessariũ & nihil prohibeat secetur. Atqui nec uene incisio nec euacuatio

euacuatio est faciendā in die motus morbi: est enim dies qua tum requies tum somnus iudici debent in ea; ipse affectus incitatur. Cuncta egritudo habuerit iudicia (quae crises appellatur) ac lōgi fuerit spatii. haud quaquam debet tanta quantitas sanguinis euacuari imō si fieri potest quiescat sin minus parce fiat sanguinis detractio & sanguis qui per uene sectionem detractus ē suppleatur corpori si poteris. roburque uirium custodias in iudiciorum pugna. Et si quis iam diu non est usus uene sectione & in hyeme lassitudine corporis molestus, ei profecto uena incidenda est & sanguis ad uirtutem roborandā restituendus. Caeterū uene sectio trahendo ad cōtrariū aluum ualde astrigit. Porro cum ex copiosa sanguinis missione uires imbecilliores redduntur multi humores uitiosi inde gignuntur. Animi autem deliquium, quod syncopis uocat, accidit quidem initio uene sectionis quia quod insuetum ē obuiat precedente tamen uomitu id prohibet. Itidem efficit uomitus factus dum accidit syncopis. Nec te lateat uene sectionē perturbationē excitare donec quiescat. Dolor adhuc colicus raro cū sanguinis missione cōplicari potest. Grauidis praeterea ac quibus mēstrua redduntur nō concedit uenae sectio nisi magna emergente necessitate ueluti si necessarium sit magnum sanguinis

CAPVT

excreatū fistere si uires cōsentiāt. Scire adhuc
 debes nō requi semp uenæ sectionē ubi adfint
 signa repletiois p̄dicte imo fortasse erit reple-
 tio ex crudis humoribus & tunc sanguinis de-
 tractio ualde nocebit. Qm̄ si uenā secueris nō
 fiet cōcoctio & uerēdū est ne eger pereat. Ille
 p̄terea in quo atra bilis superat nihil offendet
 si uena ei scindat̄ & postea purgatione euacue-
 tur. Sed ipsum colorē inspicere debes. sub con-
 ditione quā dicemus tentionēq; animaduerte-
 re nā si tētio p̄ corpus expādatur ipsa cōiectu-
 ra docebit uenæ sectionē esse necessariā. Sed si
 sanguis eius optimus paucus fuerit & in cor-
 pore multos humores uitiosos habuerit: tunc
 sanguinis missio bonū tollet & uitiosum reli-
 quet. Sed si qs paucū & malū obtinet sangui-
 nē & ad aliquod mēbrum se cōuerterit ita ut
 illud ualde offendat, nec a uenæ sectione excu-
 sari possit. tum exigua quantitas sanguinis de-
 trahatur mox optimo alimēto refici debet. De
 inde tēporis spatio iterū alia uice sanguis mit-
 tat̄ ut uitioso sublato optimus restituat̄. Qd̄
 si eius uitiosi hūores fuerit biliosi oī ingenio
 uti oportet ut p̄rio solutione alui aut uomitu
 euacuent̄ & q̄scāt oīq; studio req̄es atq; ociū
 egro inducātur. Sed si crassi fuerit hūores. an-
 tiq; iusserūt balneo uti & aluū subducere. Nō
 tūq; p̄terea añ sanguinis missionē & postea añ

repetitionē exhibebūt syrupū acetosū nī atten-
 nuādi obtinentē cū decocto hisopi & satireie.
 At si cogaris uenā icidere uirtute exñte debili
 ob febres aut uitiosos hūores tūc sāguis detra-
 ctionē i plures uices ptiri ut pbauimus satius
 erit. Porro angusta uenæ sectio uirtuti utilior
 ē, uerū forte sanguis tenuis & clar⁹ ex ea fluet
 crass⁹ iterī ac turbulēt⁹ retinebit. Latior uero
 citi⁹ ai deliquū ifert, & ad expurgationē magis
 facit ad ḡglutinationē uero tardior ē. cōmodi-
 or at ē illi cui ut mūdificet. uena secat atq; pin-
 guib⁹ itidē tpe hyemis latior cōmodior est ob
 sanguinis coagulationē. estate uero angustior
 si ea indigerit. Cūq; uena inciditur iaceat su-
 pinus. huiuscemodi enim situs ē ad uirtutem
 custodiendam aptior, nec in animi defectū in-
 curret. In febribus aut uehementis inflāmatio-
 nis, non est uenæ sectio admittenda nec ini-
 tio cuiusuis febris non acute neq; in diebus
 circuitus. ubi præterea in febribus conuulsio
 associatur raro debet concedi uenæ sectio
 quamuis uideatur esse necessaria quia conuul-
 sio uigiliam atq; sudorem affert uiresq; dei-
 ciet, idcirco relinqui debet sanguis qui sit pro
 tempore necessitatis paratus. Itidem in febr-
 bus non putridis si sanguis mittatur sit exigue
 us ut pro febrium resolutiōe sanguis próptus
 dimittatur. Quod si febris non fuerit magni

CAPVT

estus, fuerit tamen putrida. tunc decem illas conditiones predictas inspicere oportet, mox uenam inspicias quæ si crassa fuerit ad ruborem declinans & pulsus magnus & figura tumida & febris in motu suo non fuerit uelox, tunc uenam incide uacuo uentriculo. At si urina tenuis uel ignea fuerit figuraque ab initio morbi extenuata caue ne uenam seces. Quod si febris illa interpellata fuerit ac in ueram quietem desierit in illis sanguis mittatur. Rigorem quoque contemplari debes nam si fuerit uehemens caue ne uenam aperias inspicereque debes colorum sanguinis que egreditur, quam si fuerit tenuis ad albedinem attinens illico eum retine. Et in uniuersum cauere debes ne egroto duorum alterum afferas, uel humorum biliosorum prostrationem uel frigidorum cruditatem. Cumque in febre cogimur uenam secare, non animaduertas dicta illius qui dicit, eam post quartam diem non habere locum: imo urgente necessitate potest admitti etiam post quadragesimum: & hæc est sententia Galeni, quauis apparentibus ueris indicationibus fatius erit eam quam citissime anticipare. Quod si id quod conueniebat neglexeris tunc quocumque tempore poteris uri uene sectione, dummodo conueniat, utere ea, consideratis tamen prius illis decem conditionibus iam dictis. Nonnumquam præterea fit uene apertio etsi non indigeas ea in ipsis febribus, ut dimi-

nuta materia eam natura superare valeat, ipsa tamen habitudine etate uiribusq; una cum reliquis. consentientibus. In febre uero ex sanguine pendente nō potest euitari sanguinis detractio quæ in principio nō exuberans, tempore tamen cōcoctionis copiosa fiat. Sepissime tamen recedit ipsa febris post sanguinis detractiōnē. In habentibus autē tēperaturā immodice frigidā & in regionibus ualde frigidis & dum dolor est ualidus & post balneum uires dissoluens atq; post ueneris usum, in etate quoq; minore quatuordecim annorū euitāda cū uenæ sectio quoad fieri poterit, in ætate senii quoq; quantum fieri poterit caue ne sanguinem e uena mittas nisi forte in corporis habitu ac musculorū dēfinitate uenarū amplitudinē earūq; plenitudinē, ac coloris rubore cōfidam⁹ his. n. hortatibus tā senioribus q̄ pueris potest concedi. Juniores uero parca sanguinis subductiōe paulatim ad id duci debent. At quicūq; supra modum sunt obesi uel macilenti aut carnis raritate obtinētes & pituitosi tumidiores, & pueruli qui sunt sanguinis expertes his uenam incidere quātū possibile est caue & qui diu egrotauerint nō sine maximo discrimine sanguinē detrahare licet nisi forte in his sanguinis corruptio id hortaretur, tunc eni potest sanguis mitti, & illum inspicerē debes qui si niger crassusq;

fuerit eum extrahere. Sed si eum album tenuem uideris claude statim quoniam maximū periculū afferet. Post cibi repletionem quoq; cauendū est uenam incidere ne humor incoctus ad uenas trahatur loco rei euacuate: quod quidem obseruandū adhuc est uentriculo existente repleto ac intestinis: excremento sicco concocto uel fere cōcocto abūnantibus. Sed quod in ipso uentriculo & sibi annexis existit uomitu euacuare studeat: ab intestinis uero inferioribus ut fieri poterit etiam si clysteri id fiat. Porro qui fastidio laborat caueat uenam aperire sed differat donec eius satietas concoquatur. Caueas etiam ne uenam incidas eius qui acumen sensus uentriculi uel imbecillitatem & generatione bilis in ipso uentriculo infestari solet is cauere debet ne a uenæ sectione incurrat periculum: & presertim dum est ieiunus. Eū autē q̄ acumen sensus oris uentriculi obtinet, cognosces, q̄ a rerū mordicantiū deuoratione molestat. Qui uero imbecillū ipsū habet: eo quod ipsam quoq; appetētiā habet imbecille: doloresq; uentriculi patitur. At cuius orificiū uentriculi cholera recipit: uel solet sepiissime in eo generari: ex assidua nausea: ac frequentissimo bilis uomitu: nec non ex eius oris amaritudine id dignoscere poteris iis inq; si uena feriat: nō habita præcautione prius ad oris uetri-

ruli confortationem, in maximū incurrēt. dif-
 crimē: & forte aliq̄ eorum mortem subibūt.
 Quo circa si quis acute sentit, uel qui imbecil-
 lioris uentriculi est, debet sumere frustra panis
 purissimi musto cocto acetoso odorato perfu-
 sa. At si ea imbecillitas à frigido temperamen-
 to proueniat: tunc debes ea perfundere: aqua
 muscata (quam such uocant arabes) cū aroma-
 tibus: aut syrupo de mēta odorato in quo mu-
 scus ingreditur: aut miua muscata: deinde ue-
 na secetur. Ille uero in quo bilis generatur:
 debet uomitum aqua calida liberalissime epō-
 ta prouocare, ex syrupo acetoso deinde ali-
 quid degustare: parumq; quiescere: mox ue-
 nam secare: oportet autem uti omni diligen-
 tia: ut id quod de optimo sanguine deperditū
 est restituatur: ueluti carne super carbones as-
 sa si robustus fuerit: quāuis sit is cibus satis gra-
 uis: nam si concoquatur in multum ac opti-
 mum conuertetur alimentum. debet tamen
 esse id exiguæ quantitatis: quia uenæ sectio
 imbecillem reddit uentriculum: porro quan-
 doq; inciduntur uenæ: ut profluuium sangui-
 nis e naribus nel utero aut sede uel ex thorace
 prohibeat: aut ex aliquibus uulnerib⁹: ut ipse
 sanguis ad oppositā retrahat partē: hoc enim
 est p̄sentaneū remediū. foramen aut̄ debet eē
 ualde angustū. uicesq; debent pluries iterari,

CAP V T

non tñ eadem die (nisi urgēte necessitate) leu
 Al. lra alternis diebus: & qualibet uice minor fiat de
 uariis trahio: & ut summatim dicā: pluribus uicibus
 sanguinem detrahere, satius est, q̄ multiplicā
 re quātitatē: ferire præterea uenā cū nō fuerit
 necessarium: bilem incitat, ariditatēq; linguæ
 relinquit & alia id genus: cui rei succurrendū
 est: aqua ordeī ex sacharo & si quis sanguinis
 missionē repetere uoluerit: & ex priori uenæ
 sectione: nullum conuulsionis nocumentū se
 quutū fuerit: uel aliud simile: uenā manus per
 lōgū debet incidere: ut motu artus prohibeat
 cōglutinatio & dilatetur. Sed si adhuc dubita
 ueris ne celerrime coalescat: tūc pānum oleo:
 & puſillo salis madefactū supponas: qui supli
 getur: porro, si quū uenā apueris scalpellū per
 unxeris: uel ox qdē conglutinatio phibebitur
 dolorq; mitior erit dummodo leniter: oleo
 uel alio simili superinungatur: aut ipso oleo
 madefiat deinde panno detergatur. Dormire
 in super inter uenæ sectionē: & iterationē: fora
 men coalescere celeriter cogit. Nec obliuioni
 tradas. quod diximus solutiua euacuationem
 in hyeme: diem austrinā desiderare: idem enī
 expostulat ipsa uenæ sectio: foramen præterea
 uenæ sectæ: delirātium & stolidorū: ac eorū q/
 bus noctu. tēpore somni: sanguis imittēdus ē
 debet esse angustū: ne sanguinis profuuium

inducatur. Idem tamen cui non est necessaria iteratio fieri debet. Nec te lateat iterationem esse tardam: iuxta magnitudinem imbecillitatis. Quod si nulla affuerit imbecillitas eius terminus est una hora. At si per huiusmodi sanguinis missionem intendimus attractionem faceret tunc eius terminus erit unus dies. Obliqua autem venæ apertio: illi qui eadem die: ea vero: quæ per latitudinem: illi qui statim eam iterare proposuit: conuenientior est. Sed quæ per longum fit: magis conuenit illi: qui non est contentus una tantum iteratione. & illi qui per multos dies. quotidie uult de suo sanguine aliquid detrudere: & quanto uenæ apertio maiorem intulerit dolor: tanto tardius conglutinabitur. Porro quum per iterationem uberrima fit euacuatio: affert animi deliquium nisi forte corpus ad plethoriam declinet: aut ille cui iteratio fit: aliquid preassumpserit. Inter uenæ apertionem præterea & iterationem: dormire. excrementa cum sanguine expelli prohibetur: cum humores per somnum ad imam partem corporis retrahantur. Inter cætera autem iuamenta iterationis unum est uidelicet: quod uires illius cui sanguis mittitur conseruatur: ac euacuatio ei conueniens perficitur. Melior uero iteratio est: quæ duobus aut tribus differtur diebus. Ad hæc illico à uenæ sectione: dormire lassitudinem membrorum inducit.

Balneum quoque ante uenæ sectionem fortassis reddet eam difficilem, quoniam cutim crassior rem ac leniorem efficit: eamque lubrico lapsui parat, nisi is crassissimum habuerit sanguinem: Ille præterea cui uena secatur: non debet unica uice tantum cibo repleri. Sed sensim cibari, & in primis tenui uictu uti. Neque post eam quoque deambulare debet. Sed supinus iacere: nec post eam etiam debet uti balneo dissolvente. Et cum ex uenæ sectione, manus intumuerit alterius manus uena secari debet & quantum uires ferunt sanguinem extrahere: & tumori unguentum cerusæ admoueatur: & partes circumiacentes remediis uehementer frigidis liniantur. Si quis præterea abundantiam humorum habuerit & ei uena feriat: ipsa quidem uenæ sectio erit causa irritationis illorum humorum uelocisque motionis ac mixtionis eorum, indigebitque frequenti uenæ apertione. Ad hæc sanguis melancholicus, frequentem desiderat uenæ sectionem, quam statim alleuatio excipit. In senectute tamen aliquas postea inducit egritudines ut morbum attonitum (apoplexiam uocant) porro uenæ sectio sepiissime excitat febres. Sepiissime tamen putredinem dissoluit. Cuiuscumque præterea sano sanguis detrahitur assumendum est id quod in tractatione de uino predictum est. Nec te la

eat, nihil aliud q̄ uenas uel arterias in corpore
 re aperiri, sed arterias rarius, idq; non sine dis-
 crimine ob sanguinis profluuium. & raro ge- Al. lra
 nerat apostema: & id quidem quum scissura & mi-
 fuerit ualde angusta. uerum cum non time- nimū
 mus sanguinis profluuium arteriæ, summo qđ faci-
 pere iuuat in quibusdam egritudinibus parti at est
 cularibus: propter quas inciditur ipsa arteria. a pa
 precipuum autem iuuamentum, quod ex ar-
 teriæ incisione acquiritur, est ubi in aliquo
 membro ei uicino aliqua malignæ egritudi-
 nes fuerint: quæ à sanguine tenui calido de-
 pendent. Si igitur incidatur arteria illi uici-
 na nullo iminenti periculo: tunc summopere
 opitulari uidetur.

In manu autem sex uenæ inciduntur uideli-
 cet capitalis (quam uocant cephalicam) & me-
 dia (quam nigram appellat) & iecoraria (quæ
 basilica nuncupatur) & funis brachii, & quæ
 inter anularem & minimum digitum inter-
 currit (quam uocant arabes sceilem.) Et axilla-
 ris, quæ est ramus iecinorinæ: sed inter omnes
 cephalica est tutior. Et quelibet illarum tri-
 um debet supra angulum cubiti brachii incidi
 non infra, neq; e regiõe ipsius, ut sanguis pos-
 sit cōmode egredi quum destillat. Nocumen-
 taq; neruorū atq; arteriarū tutius euitat, itidē

CAPVT

de cephalica intelligi debet. Incisio tamen earum p̄ longum tardius conglutinatur. quoniam sūt articulosae: in nō articularibus uero res opposito modo se habet. Sed uena coxendicis ac anularis & reliquæ uenæ debent p̄ lōgū incidi. Cephalica aut̄ debet incidi infra caput musculi in loco molliori: & foramen amplū fieri. Nec foramen foramini addatur: quoniā apostema parit. Et si qd̄ erroris cōmittatur in uenæ cephalicæ sectione: ut plurimū id nō committitur unica tātum percussione quantūcūq; fuerit magna, Sed læsio ex iteratis percussionibus infertur. Eius uero sectio quæ tardius coalescit: est illa quæ fit p̄ lōgū. Quod si sectionē te iterare cogitas: dilata foramen: & si non inueniatur: queratur aliquis ramus partis exterioris brachii. At media uena: ob neruum sub ea existentē periculū minatur. Nōnūq; tamen inter duos neruos iacet: & tūc oportet uti omni diligētia: ut per lōgū incidatur, eiusq; sectio uenā leniter perstringat: & fortasse super ipsā extabit aliquis neruus tenuis instar chordæ itē tus. quæ quidem res dignosci debet: & cauere ne percussio eū offendar: quoniā diurnā sensus destructionem pariet.

At qui neruos crassiores obtinet. is ramus i eo manifestior est. in quo si error cōmittatur erit maioris nocumēti: quod si error cōmittat̄ &

percuſſus fuerit ille nervus, non agglutines ſe-
 ctionē uenæ ſed admoue ei, quod conglutina-
 tionē cohibeat: & cura eam curatione uulnē
 neruorū, de quibus iam in libro quarto fecimus
 ſermonē. Caue præterea ne quod inſrigider,
 ut eſt ſuccus ſolani & ſandalū ei admoueas: ſed
 eius partes totūq; corpus calido oleo pungas.
 Venam autē funis brachii ſatius eſt in obliquū
 ſecare: niſi utriq; ſubterfugiat: tūc enim in lō-
 gū incidatur. Baſilica uero maximo cū diſcri-
 mine inciditur propterea q̄ arteria ac muſcu-
 li neruiq; ſub ea exiſtūt, animaduerte igitur in
 eius incifione: quoniam ſi icidatur arteria uel
 nullo modo: uel cum maxima difficultate ſan-
 guis ſiſtetur: ſūt præterea aliqui habētes utri-
 q; circū baſilicā duas arterias quarū ſi una de-
 ſcribat exiſtimatur eſſe in tuto: cū tñ forte fe-
 riet altera. Id autē animaduertēdū eſt: & cū li-
 gatur apparebit ibi ut plurimū tumor uel ar-
 teriæ: quādoq; uel baſilicæ: ſed utcunq; fuerit
 debet ſolui deligatura tumorq; blāditer pun-
 gi, deinde iterū ligare. Quod ſi iterum tumor
 redeat: tu quoq; iterū redi ad idem, & ſi id nō
 ſufficiat: nō erit inutile ſi baſilicā dimittas: &
 ramū: qui dicitur axillaris qui ad iternam par-
 tem brachii infra exiſtit icidas: multoties quo-
 q; tumor augetur. & multoties ligatura ſedat
 pulſum arteriæ, eamq; eleuat & attollit &

CAPVT

pro uena reputatur, & inciditur: cūq; aliquā ligaueris uenam & ex huiusmodi ligatura appareant super ipsam ueluti lenticulæ & cicera, tūc quod de basilica diximus idem hic agere debes: Basilica in super quanto inferius ad brachium eam incidas, tanto tutius est. Scalpellū autē debet per uenā pcedere uersus oppositam partem arteriæ: & error qui in basilica committitur, nō est ratione arteriæ tātū: Sed quia sub ea est musculus & neruus. & eorū causa error committitur ut iam paulo ante diximus. Iudicium uero quo dignoscere possis errorē fuisse commissum in basilica & fuisse percussam arteriam: est quia sanguis tenuis egreditur flauus & quodā ueluti saltu eiaculatur, leniq; ac demisso quodā tactu. & tūc debes celeriter aliquid ī foramē intromittere uelut pilos leporis ex aliqua portione thuris ī puluere redacti, & achilleā sideritē (quā supciliū ueneris, & sanguinē dracōis uocāt) & aliqd aloes & mirræ & chalcitidis & mysi, & asperge cū aqua frigida quā tū poteris: locū autē incisionis arte ligatū astricta nō soluat p tres dies: post tertiū uero diem adhuc debes obseruare: quātū poteris: ut emplastra astringētia ei parti adhibeant. Multi tñ sunt q illā arteriā penitus secāt ut uena coueliat & carne cooperiat astringaturq;: sed complures ob sanguinis profluuiū perierunt. Aliq

etiã ob uehementē dolorē ligaturæ cui⁹ strictura ualida querit̃ ad phibendū fluxū sanguinis arteriæ: ita ut mēbrū ad p̃ditionem deuenit̃ mortē subierūt. Nec te lateat q̃ nōnūq̃ sanguinis p̃fluuiū accidit quoq̃ in uenis. Ad hęc scire debes: q̃ uena humeralis ex collo & supra ipsū magis: infra uero: minus de sanguine euacuat, nec terminū regionis hepatis ac partiū p̃cordiorū trāsīt: neq̃ de inferioribus partibus aliqd̃ educit: quod alicuius sit momēti. Media præterea: commune habet iudicium inter cephalicam & basilicam: & ipsa iecinoria euacuat a partibus thoracis: quæ ad inferiora uerungunt. Et brachialis similatur cephalicæ: ea uero uena: quam sceilen uocant: dextra quidem ut aiunt doloribus hepatis: sinistra uero lienis cōferre uidetur: & ut debeat apertio eius tandiu dimitti: donec sanguis sua sponte sistatur. Manus præterea eius cui uena secatur debet calidæ aquæ admoueri: ne sanguis facile retineatur dum segnius fluit ut pluribus eorū quibus uena sceilen secatur euenire solet: præstantior autem sectio ipsius sceilen est: quæ in longum fit. Axillaris uero idem est cum basilica iudicium. At qui arteria: quæ in manu inciditur: est illa quæ super dorsum palmæ existit, quæ iter idicæ & pollicis iacet: & est p̃sens remediū epatis ac septi trāsuerſi doloribus antiq̃s

CAPVT

& Galenus refert se uidiffe in fomnio uirū do-
 lore epatis laborātem, cui precepit hoc, & ita
 fecit, unde sanatus fuit. Secat adhuc nōnunq̄
 alia artetia, quæ magis hac ad internam partē
 palmæ declinat, quæ qdem simile huic affert
 inuainctū. Si quis p̄terea uoluerit e uena ma-
 nus sanguinē emittere: & non potest: nequaquā
 uiolētam inuolutionē, ac delegationē, impor-
 tune agat, neq; percuffionem scalpello iteret:
 sed sic per diē uel biduū dimittat. At si cogat
 percuffionē iterare: eam quidē supra nō infra
 primā iteret. Violenta autē ligatura apofte-
 ma affert. Infrigidare quoq; fasciā: eamq; ex aqua
 rosacea uel aqua frigida humectare satis cōe-
 nit & cōfert: ligatura quoq; nō dimoueat cutē
 a suo loco nec ante nec post uenæ sectionē. Va-
 lida præterea deligatio in corporibus macilē-
 tis est causa inanitionis uenarū ac sanguinis re-
 tentionē sed in pinguioribus lenta non permit-
 tit apparere uenas, nisi ualida fiat. Quidam
 quoq; eorum q uenā incidūt solēt uti astutia
 ut dolor nō percipiatur, soporē manui ex for-
 ti ligatura inducēdo per horā. Nōnulli tñ scal-
 pelli aciem oleo perungūt & hoc ut paulo an-
 te diximus dolorē mitigat: conglutinationēq;
 remoratur. Cūq; predictæ uenæ in manu non
 apparuerint sed rami earū. tunc manu premi
 debent fricādo. Quod si cessante frictione cō-
 festim

festum eo fluxerit sanguis quod & locus intumes-
 cat, tunc incidant, sin minus nequaquam. At cum abluere
 uoluerit trahat parum cutim ut foramen claudat,
 mox suo loco eam restituat. fascia autem optime
 adhereat. Estque commodior quam in orbe fit inuolutio
 eaque supinuolui debet. Cumque in foraminis
 orificio pinguedo apparuerit, sensim intro reuocari
 nec abscindi debet, neque in his est adhibenda
 diligentia ut fiat iteratio sine percussione. Huius
 tamen negotii sententiam adhuc perficiam in calce hu-
 ius capituli, nam interloquendum de eo obiter in ser-
 monem incidimus. Nec te lateat sanguinis astric-
 tionem, incisionisque ligationem: habere tempus sibi
 statutum, & si id diuersum sit: nam aliquis & si febrilis
 fuerit: poterit ferre emissionem quoniam aut sex li-
 brarum sanguinis: quodam uero & si sanus, adhuc uni-
 us libre extractionem sustinere nequit. Circa hoc
 tamen tria sunt consideranda. primo leuitas raritasque
 sanguinis. secundo color eius. fortasse tamen faciet
 maximum incurrere errorem si prius tenuis ac al-
 bus egrediat. At si signa plethorae ibi appareant
 & res ipsa sectionem uenae exoptulet non de-
 cipiari. Quandoque et sanguinis color fallit in ha-
 betibus aliquam apertam: quam aperta trahit ad se sangui-
 nem. Tertio uero pulsus quem haud quam negligere
 debes. Cumque sanguinis impetuosis exitus la-
 guere ceperit: aut color sanguinis: uel pulsus
 ipse mutati fuerint praesertim ad debilitatem: tunc

CAP V T

eum retine, itidē si oscitationes ac pandicula-
 tiones nauſeaq; acciderit. Quod ſi cito color
 aut impetus mutetur recurre ad pulſum: cui
 adhibēda eſt in hac re fides. Incurrūt præterea
 facillime in animi deliquiū: qui calidi ſunt tē-
 peramēti macilēti & corpore raro, difficilius
 uero q̄ temperaturā moderatā carniſq; denſi-
 tatē obtinēt. Dicit̄ adhuc, q̄ q̄ ſecādæ uenæ ar-
 tē profiteſ: debet plura habere ſcalpella. quo-
 rū aliqua latiorē: aliqua uero anguſtiorē ha-
 beāt aciem. Quæ uero latioris ſunt acuminis
 uenis q̄dem fugiētibus ac declinātibus maxi-
 me accomodantur: ut ſunt uenæ iugulares. Is
 adhuc debet habere pillulā bōbacineā uel ſeri-
 cinam. Habeat quoq; inſtrumēta ad uomitum
 faciēdū idonea: ſiue ex ligno ſiue ex pēna fue-
 rint. Nec omittat habere apud ſe pilos leporis
 & medicamen aloes & thuris. folliculū muſci
 & electuariū ac trochiſcos de muſco: adeo ut
 ſi accidat animi defectus: qui q̄dem in ſanguis-
 nis. miſſione maxime timorē affert: imo forte
 mortē: feſtina igiſ tūc intromittere glomū in
 os ipſius ac uomitū puocato. iſtrumēto illi ne-
 gocio accōmodato: eumq; folliculū odoret:
 aliqd̄ quoq; electuarii aut trochiſcorum de mu-
 ſco deuoret ut uires excitent̄. Quod ſi ſanguis
 nis p̄fluuiū ex arteria pueniat: feſtina replere
 foramen leporinis pilis: medicamētoq; aloes.

Et raro accidit syncopis dum sanguis ægredi-
 tur: sed ut plurimū postq̄ sanguis siferit acci-
 dere solet: nisi forte plus iusto effluerit. In fe-
 bribus autē cōtinuis: ac in initiis attoniti mor-
 bi (apoplexiā uocat.) In anginis magnisq; ab-
 scēssibus interimentibus ac ualidis doloribus
 uirtute existēti forti. si p̄terrearis si uideas syn-
 copim accidere. Sed qm̄ interloquēdum de ue-
 nis manus incidimus in amplissimā orationē
 de aliis negocijs adeo ut & uenas pedis aliasq;
 ommissimus: ideo iustū iudico ad sermonē
 un̄ digressi sumus redire. Dico igit̄ inter ue-
 nas pedis. Aliā qdē esse coxēdicis: q̄ in extrema
 pte malleoli incidit̄ siue supra: siue infra ipsū
 deligādaq; est pars suprema: uidelicet à crure
 usq; ad foramen: stricteq; deuoluenda: satius
 quoq; ē eā antea abluere. i lōgumq; incidere.
 Quod si obscura fuerit. incidatur aliquis ra-
 mus eius: qui inter anularem & minimum
 digitum existit. Incidere autem coxendicē effi-
 cacissimū affert p̄sidiū: & p̄sertim podagræ. ua-
 ricib⁹: morboq; ælephāti: sed iterare ei⁹ icisiō-
 nē difficile qdē ē. Alia uero ē ea uena (quā sar-
 phenā uocat) q̄ i iterna pte malleoli locata est
 & magis q̄ coxēdicis est euidēs: hæc autē ad eus-
 cuādū sanguinē, a mēbris, quæ infra hepar exi-
 stunt: eūq; à supnis partibus ad infernas euocā-
 dum incidit̄: & ideo mēses uehementer citat

ofificiaq; mariscarū aperit: porro licet rō ipsa
 dicitur sectionē uenæ coxēdicis & saphenæ. iu
 uamētū nō absimile p̄stare. Experiētia tñ com
 probatū ē: lōge efficaciorē esse utilitatē incisiō
 nis uenæ coxēdicis i dolore coxēdicū: & id for
 te pp̄ eius rectitudinē puenit. Venæ p̄terea sa
 phenæ sectio p̄stātor ē, q̄ fit in obliquū ad lati
 tudinē uergens. Alia adhuc est uena: q̄ in angu
 lo genu existit nec eius p̄sidiū ē multū diffimi
 le ab eo qđ saphenæ: Verū ad mēses ciendos &
 sedis hemoroidarūq; dolores, p̄stati⁹ q̄ saph
 næ ē remediū. Itē ē alia uena in postrema pte
 calcanei sita: q̄ est ueluti ramus saphenæ: & ua
 let ad ea q̄ & ipsa saphena. Generatim aut̄ ue
 narū pedis incisiō: ad egritudines: q̄ fiūt ex ma
 teriis caput petētibus ac ex atra bile ortis ualet
 sed uires magis q̄ ea: q̄ uenarum manus debili
 tat. Ad hęc uenæ: q̄ in partibus capitis incidun
 tur: satius est eas in obliquum incidere p̄ter iu
 gulares (guidez Arabes uocant.)

Inter uenosa p̄terea uasa. qđā sunt uenæ: qđā
 uero Arteriæ. Venarū aut̄ alia ē uena frontis: q̄
 inter duo sup̄cilia isidet: cuius icisiō cōfert do
 lori capitis & p̄sertim in occipitio eius graue/
 diniq; oculorū atq; antiquo capitis dolori affi
 duo (cephaleā uocāt) Alia uero ē q̄ sup̄ calua
 riā sedet ad hemicraneā & capitis ulcera secta
 iuuat. Aliæ adhuc duæ sunt: q̄ apud utraq; tpa

extát reflexæ uenæ: ac aliæ duæ in angulis lachrymalibus (cantos uocât) q̄ ut plurimū mon se offerūt nisi p̄ gutturis suffocatiuā astrictioz nē: i qbus scalpellū nō debet pfūdus agi. Quoniā forte ex oīs p̄cussione affectus ille oriret̄ (quē aegylopē seu fistulā lachrymalē uocant) ex eis tñ exigua quātitas sanguinis distillat̄ solet. Earū aut̄ sectio ad dolorē capitis ac hemigraneā: lippitudinēq̄ diurnā (quam obthalmiā uocāt) ad lachrymarū distillationē: ad suffusiones: seu cecitates: ac ad palpebrarū scabiē earūq̄ ortū & ad nyctilopā satis ualet. Aliæ quoq̄ sunt tres uenæ exiguæ: q̄ ubi desinit extrēa pars auris: capillis cōiūcta existūt, earū aut̄ ultima triū euidētior ē, q̄ in initio suffusiōis & ubi caput recipit uapores à uētriculo secat̄. & propterea iuuat ad auriū ulcera & occipitis & partis postremæ capitis. Galenus autē negat id q̄ nōnulli affirmāt uidelicet: q̄ uiri cōtinētes secāt ambas uenas q̄ sunt post aures: ut uirile semen illinc abscindat̄. Sūt & aliæ duæ uenæ iugulares q̄ in principio lepræ & ualidæ anginae incidunt̄ & i respirādi difficultate (dyspnoea uocat̄) & in asthmate calido: & in uoce rauca: q̄ inest patiētib⁹ pulmonariā egritudinē (quā pipeumoniā appellāt) & in metagra: seu lichenē: q̄ ex excessiuo calore sanguinis puenit: ac i henis affectibus & p̄cordiorū. Et ut paulo ante

diximus huiusmodi incisio debet fieri l'aceola
 latioris aciei. ligatura aut debet fieri capite in-
 clinato ad oppositā partē sectionis ut uena tē-
 dat. Inspiciēdaq; ē ea pars: q̄ ē pdiuior: cuius
 qdē pars opposita ē incidēda. & obuolutio de-
 bet i latū: nō in lōgū fieri ueluti fit in saphena
 & coxēdice. incisio tñ debet in lōgū cadere. Est
 & alia uena: q̄ ē i extrema pte nasi (quā uocāt
 leporinā) & incidit pars extrema nasi bifida:
 q̄ digito p̄ssa bifulca uidet̄ ibiq; perforet. San-
 guis aut q̄ de ea fluit exiguus ē cuius sectio ua-
 let ad lētigines faciei obscuritatēq; coloris. ma-
 riscalteranthemata: seu tubercula. nasi ad eius
 q; pruritū: uerū aliqñ inducit diurnā rubedi-
 nē faciei: q̄ serpigini similatur: q̄ qdē adeo per
 facie expandit: ut eius nocumētū maius sit iu-
 uamēto. Vene uero: q̄ sunt post aures sub ossi-
 bus eminetibus e regione occipiti (Arabes ca-
 lala ea ossa uocāt) si incidatur: cōferūt lippitu-
 dini: q̄ ex tenui sanguine ortū habet ac diutur-
 nis capitis doloribus. Alie insuper sunt uenæ
 quattuor: quæ super labia iacent: binæ scilicet
 super singulo labio. Quarū incisio ulceribus
 oris ac fauciu (Alcola Arabes uocāt) necnō gin-
 giuarū earū relaxationi: atq; abscessibus & he-
 moroidibus earumq; scissuris confert. Sunt &
 aliæ uenæ sub lingua intra mentum: quæ ad
 anginas apostemata tonsillarum (seu ut uocāt

duarum amigdalorum) inciduntur. Reperiuntur adhuc alia uenae sub ipsamet lingua: quae ad grauedinem linguae: quae a sanguine est orta inciduntur: & per longum incidi debent: nam si per latum incidantur. difficile erit sanguinem sistere. Est quoque alia uena in yma parte labii: quae ad oris fetorem inciditur. Item reperiuntur alia uena mandibularum: quae ad oris uentriculi curationem inciditur. Arteriarum autem capitis quaedam est apud tempora: quae aliquando more aliarum aperitur: aliquando uero tota discinditur: nonnunquam etiam distrahitur: quandoque uritur: idque ut acres ac tenues de stillationes sistantur fieri solet: ut quum oculus dilatari incipit. Sunt & aliae duae arteriae post aures: quae ad uaria lippitudinis genera ac principium suffusionis hebetudinemque oculorum & nyctilopam & ad dolorem capitis diuturnum inciduntur: non tamen sine discretamine: earumque agglutinatio tardior est: Galenus autem narrat quendam fuisse uulnertum in gutturenita ut uulnus eius arteriam attingeret: unde immodica quantitas sanguinis effluxit: cui ipse Galenus succurrit: medicamine ex Thure & Aloes & Achilleae: & Myrrae itaque sanguinem suppressit dolorque diuturnus: quem in coxa habebat ablatus est. Ex uenis praeterea quae in corpore apiunt duae sunt super

CAPVT

ventrē: quārū altera sup regionē hepatis iacet
 altera uero sup lienē: ea atq̄ i dextrā ad aquā
 iter cutim, q̄ uero i sinistra pte existit ad lienis
 affectus incidit. Nec te lateat uenæ sectionem
 hēre duo tpa. Alterꝝ liberꝝ. alterū uero coactū:
 ex arbitrio qdē est: dū calor diei adest pfecta iā
 cōcoctione uiolētū uero tēpus ē: dū urget ne-
 cessitas ita ut differri nō possit: oīsq; cā: q̄ eā p-
 hibeat negligēda ē: Scias adhuc q̄ lāceola non
 acuta magnū infert nocumētū: qm̄ nō ptingen-
 do fallit: & a p̄a atq; dolorē parit: cūq; lāceolā
 intromittis: nō ipellas eā manu comprimēdo.
 Sed sensim p̄trāseundo eā ducas: ut eius extre-
 ma pars: cavitatē uenæ attingat. nā si pluribus
 uicibus: id ui iterare conaberis: ei⁹ extrema ad-
 es occulte disrūpet: & sic uena subterfugiet: &
 nō scindet. Qd̄ si ui coneris uenam incidere
 malū addes. Idcirco anteq̄ uenā ferias: & quā-
 do p̄cussionē iterare cupis. debes expiri in tua
 cute: quo pacto lāceola se hēat. oī p̄terea indu-
 stria conari debes ut uena impleat sāguineq; tu-
 mescat. Sic. n. lubricus lapsus ac recessus ei⁹ mi-
 nus fiet. Qd̄ si uena occulta fuerit nec impletio
 sub digito appareat: tū iterū atq; iterū eā solue
 & liga: atq; punge: & deligationē modo sursum
 modo deorsum p̄muta donec se offerat. idq;
 tibi succedet: si latitudine extremitatū duorū
 digitorū locū ubi scis uenā expādi palpaueris:

ita ut quicquid altero digito premas. altero ueros sanguinē e uena eminere facias: ita ut digito: quod permanet firmus manifeste percipias & dum eleuatur uacuetur: & dum remittitur obseruetur. & inter ultimā lāceolæ extremitatē & manū, aliquantulum debet intercipi distātia: ne ad neruū uel arteriam eū penetrare faciat. tutiusque est ut uena impleatur ubi sit tenuior: lāceola insuper debet pollice & medio digito apprehēdi indexque dimittatur ad retādū: ac in media lamina apprehēdi debet & nō supra: quā nō esset recta apprehēsiō. Cūque uena ad aliā partē dimota fuerit occurras ei ligatura & apprehēsiōne cōtrarie partis. Quod si utriusque dimoueat indifferēter: caue ne eā pro longū incidas. Scias adhuc quod deligatio & depressio debet fieri iuxta duritiē ac cutis crassitiē & carnis multitudinē: debetque ipsa deligatio proxia fieri. At si deligatio uenā occultauerit. describe eā: & caue: ne ipsa descriptio, mobilitate ligaturæ recedat: à sua rectitudine. & cum hoc adhuc suspēde uenæ incisionē. quā si uena cum difficultate repleatur & eleuetur: tūc profunde incide proferim in macilētis corporibus: & utere uncinis: cūque ligatura & astrictio sit prope artum non finit uenā repleti & cū locū lauare cupis tūc digitis cutē sup foramen trahe. ut e regione tegatur mox laua. & exicca. fasciolaque imponas & finito cutē ad locū suū reuerti. Nec te lateat eū

Al. lra
pūgat

Al. lra
incipere
flebotomia

CAPVT

qui pre nimia plethoria, sudat, uenæ sectione indigere. nonnūq̄ præterea alicui febrienti: ac morbo comitiali laborāti: cui prout eius affectus exposcit: sāguis missio pueniret. supueni et naturalis alui solutio & tūc ea nō idigebit.

¶ Caput. 21. fen quartæ. De cucurbitularū impositione ac de earū scarificatione.

Cucurbitulæ magisq̄ uenæ sectio ptes sub cutaneas expurgāt: ac magis tenue q̄ crassū extrahūt. pinguib⁹ tñ corpibus: q̄ crassiorē sanguinē obtinēt minus opitulant. Quoniā nō educūt sāguinē eorū ut deceret: sed tenuiorē eius portionē: idq̄ maxima difficultate extrahūt: particulā quoq̄ ubi infigunt ibecilliorē reddūt: ex p̄cepto adhuc est: ne cucurbitulæ admoueant in initio mēsis: qm̄ humores: nō dū sunt moti uel excitati: neq̄ in eius calce. cū sint diminuti: sed in medio eius dū humores excitātur q̄ suo incremēto: insequunt̄ icremētū qđ in substātia lunæ auget̄ crescitq̄ cerebri medulla in caluaria: aquæ quoq̄ fluminū fluctiū ac refluctiū augent̄. Diei aut̄ hora cōueniētiōr ad earū defixionē. est secūda & tertia: post balneū in super admoueri nō debent nisi forte quis crassum habuerit sanguinē. tūc enī debet balneo ablui deinde aliq̄tulū morari: mox cucurbitulas imponere. Maior autē pars hoīum recusant̄ appositionē cucurbitularū i syncipite

ga p̄cipiūt & sensū & mētē ex eis offendi : sed
 si i caua pte occipitii adhibeātur icisiōis uenæ
 mediæ sup̄lēt uices. Grauitati quoq; sup̄cilioꝝ
 rū auxiliū p̄bet & palpebras alleuiat ac oculoꝝ
 scabiei orisq; fetori opitulāt : & si sup̄ scapulas
 (cahal arab. uocāt) ifigant icisiōis incinorinæ
 uenæ. uicē gerūt. dolorēq; hūeri & gutturis le
 uāt. & si sup̄ alterā duarū uēarū colli postero
 rū iponant : p̄ cephalica ualēt : & tremorē capi
 tis leuāt : mēbrisq; capitis cōferūt : uelut sūt faci
 es dētes mādibulæ aures : oculi : gutt : nares. Ve
 rū ut inqt̄ Muhamad. Si cavitati occipitii ipor
 nat̄ obliuionē iducunt : cū posterior ps cerebrī
 sit loc⁹ mēoriæ : quē cucurbitule ibecillū red
 dūt : sed si sup̄ cahel apponāt̄ os uētriculi debi
 litāt : & si sup̄ uenas colli posteriores (q̄s cada
 hin arabes uocāt) infigāt̄ fortasse inducēt capi
 tis tremorē. Idcirco à cavitare occipitii parū
 descēdere : & supra scapulā parū ascēdere licet
 nisi forte sanguinis suffusiōi uel tussi succurre
 re uelim⁹ : tūc. n. nō debet ascēdi sed i suo loco
 dimitti. Apponere aut̄ cucurbitulas sup̄ cahal
 & iter hūeros sūmope ualet ad egritudines pe
 ctoris ex sanguine pendentēs : & ad sanguineā
 cōuulsiōnē sanguineūq; catarrū. Verū stōachū
 debilitat ac tremorē cordis parit : porro si cru
 ri superponant̄ iuuamētum simile afferunt̄
 q̄d ex saphenæ sectiōe haberi solet . sāguinēq;

Al lra
occipi
tium

mūdicāt, mēses cient. Mulieri insup q̄ & albū colorē ac rarū habitū tenuēq; sanguinem hēt; magis expedit cucurbitularū appositio super crura q̄ uenæ saphenæ incisio: p̄terea si super uertice: ac mediā caluariā infigant̄ ad deliriū ac uertiginē: ut à nōnullis traditū ē: & ad tardā canitiē ualēt. Sed hæc sentētia nō est oīno certa: nā in aliquibus corpibus. in aliquibus uero nō id effici pōt: ut plurimū tñ solēt canitiē accelerare intellectuq; lædere. Oculorū tñ morbis auxiliant̄. & hoc ē remediū p̄stātius q̄d̄ ex huiusmodi infixione cucurbitularū hēri pōt: nam cōfert & ipsa scabiei palpebrarū tuberculis oculorū egressiōiq; corneæ uel uueæ mēbranulæ uerū mētē offendit attonitū morbū obliuionē malas cogitatiōes morbosq; diuturnos parit: officit quoq; his q; suffusionē oculi patiūtur: nisi forte tēpus ad id faciēdū commodū se offerat. nā sic fortasse ñ nocebit. Ad hæc si sub mēto iponant̄ dentibus. faciei: gutturiq; p̄sunt caput ac maxillas mūdicāt: & si sup coxēdices apponāt̄ ad abscessū femoris eiusq; scabiē & tubercula podagrā hemorroidas morbū elephāti ad uesicæ ac uteri uētositatē dorsiq; pruritū satis ualēt. Q̄d̄ si igne cū scarificatiōe apponatur maiorē uim obtinēt ubi nō sit flatuositas: sed q̄ sine cōcisione imponunt̄ uehementius flatum frigidū dissoluūt eumq; in ea pte uel ubi

cūq; existentē discutiunt. Apponere quoq; eas super femore in intrinseca parte satis profunt ad testiu abscessus ac femorū tibiārūq; tubercula. Sed q̄ in posteriori femorū pte imponūtur ad abscessus q̄ in natibus orti sint ualēt & si sub flexura genu admoueant: cōferūt tremori genu ex acribus hūoribus suborto ac uitioꝝ suis abscessibus & tibiārū pedūq; putridis uulceribus. Sed q̄ sup talos ponunt: ad menstruorū retētionē & ad egritudinem coxēdicis & podagrae ualēt: sed si sine scarificatiōe apponatur: q̄nq; retrahūt materiā: a pte sui motus: ut cū māmis infigūtur ad sanguinis mēstruorū profluuiū fistēdū. nōnūq; tñ apponatur: ut a pte profundū: extra euocet: ut medicamē pueniat ad ipm. Aliqñ uero ut a pte ad aliqñ mēbrū ignobilius sua uicinitate transferat. Nonnūq; adhuc admouent: ut mēbrū calefiat: & ut materia trahat ad ipsum eius quoq; flatus uētosī discutiātur. & q̄nq; ut ad suū naturalē locū mēbrū reuadeat: a quo dimotū est: ut fit in eo morbo quo intestina in scortū dilabuntur. Apponunt quoq;: ut dolor mitigetur: quē admodum: cum infigunt umbilico ad difficilē dolorē intestini coli ac flatus uētris uētosos: uteriq; dolores: qui tpe motus mēstruorū accidere solent & presertim adolescentulis. Molliori quoq; parti cruris infiguntur ad coxēdicū dolorē. Coxæ uero

CAPVT

ad luxationē & inter ambas coxas: si admouerantur ualent ad ipsa crura & femora & mariticas ad herniā patientes & podagram. Appositio præterea cucurbitularū super podicem trahit ab uniuerso corpore & a capite & confert intestinis. corruptionem quoq; mēstruorum sanat & corpus ab ea leuatur: & ut aiūt. tria habentur ex ea iuamenta. Primum euacuatior quæ ab ipsomet membro fit. Secūdū q̄ substātia spiritus ita remanet integra ut ad materiæ euacuationē. nō sequatur eius euacuatio. Tertium uero est q̄ nobilia' membra nō euacuat. debet tamen cutis concisio profunda esse ut ex petitoribus partibus attractio fiat. Aliquando insuper intumescit locus ubi infixā est cucurbitula: ita ut difficile auferatur: tunc igitur pannum uel spōgiam aqua tepida madidam: quæ potius ad caliditatē declinet accipere debes: qua circuitus loci calefiat: hoc enim sepius euenire solet ubi cucurbitulæ super partes māmæ infiguntur ad profluuium mēstruorum ac sanguinis narium sistēdum. & ideo nō debent super ipsammet māmam firmari. Cū q̄ locus ubi infiguntur unctus fuerit statim apponi debēt nec tardandum est immo cōfestim scarificāde sunt: prima quoq; appositio fit leuis facilis euulsiois mox gradatim tardet euulsionem ac moram: cui præterea cucurbitulæ

impositæ fuerint cibus post horam dādus est: puero autem qui iam tertium egerit annū cucurbitulæ insigi possunt: sed qui sexagesimū egerit annum nullo modo apponantur. Ap-
positio præterea cucurbitularum nos tutiores facit ne materiæ ad partem inferiorem fluant. Sed si ille cui apponuntur fuerit biliosus gra-
na malorum punicorum eorumq; aquam & intubum & sacharum lactucam acetumq; pos-
stea assumere debet.

¶ Caput uigesimalium secundum sen quartæ.
De hirudinibus.

Sapientes indi dixerūt aliquas esse hiru-
des natura uenenosas & ideo dānant ma-
gna habentes capita & colorem antimonii aut
uirides & habentes in dorso ueluti fila coloris
cæsi: & eas: quæ alicui serpentum generi assi-
milantur: quoniam his omnibus inest uis ue-
nosa pariuntq; apostemata uel animi defe-
ctum: aut sanguinis profluuium: aut febrem
uel lassitudinem: aut ulcera intractabilia ac
reiciuntur: quæ in aquis cenosis uitiosisq; ca-
pitæ sunt sed eligi debent: quæ in aquis qui-
bus lenticulæ supernascuntur. Nec acceptes
dictum illorum: qui affirmant esse uitiosas eas
hirudines quæ in aqua in qua ranæ oriuntur
genitæ fuerint. Sed quod ad colorem earum
attinet. præstantiores quidē sanguisugæ sūt q̄.

CAPVT

uiridē in dorso obtinēt colorem. & hñt ueluti
 duas lineas extēsas in earū supficie colore auri
 pigmēti: & q̄ sunt flauæ q̄ habēt corpa rotūda
 & q̄ sūt coloris hepatis: & q̄ simulant locustis
 paruis & caudæ muris nō absimiles: ac tenues
 pua habētes capita: nec eligātur nisi: q̄ uētre
 rubeū ac dorsū uiride hñt presertim si in aq̄s
 fluētibus iueniātur. Hirudinū p̄terea attractio:
 maior fit ex intimioribus p̄tibus q̄ q̄ p̄ cucur/
 bitulas fiat: p̄ diē quoq̄ ad seruādæ sunt postq̄
 captæ fuerint anteq̄ admoueātur. eas quoq̄ i
 cōtrariā partē earū subuertere debes: ut euo/
 māt & qcqd in uētre cōtinent si possibile fue/
 rit egrediatur: Mox exiguo sanguine agnellī
 aut alterius id genus respergēdæ atq̄ alendæ
 sunt anteaq̄ adhibeāt: deīde capiāt & spōgia
 mucore & sordibus repurgādæ sūt: ea p̄terea
 pars cui admouēde sūt. debet prius nitro abluī
 frictioneq̄ rubescere: postea uero cū eas ipone
 re uolueris demergātur in aq̄ dulci & expur/
 gētur deinde defigātur: facit p̄terea eas auidi⁹
 adherere si locus priō luto uel sanguine linia/
 tur. Cūq̄ iā repletæ fuerint & eas excidere desi/
 deras: tūc sale aut cinere uel nitro: aut liteolo
 usto aut cremata spōgia uel lana aspergatur &
 excidēt. Satius autē ē postq̄ exciderint: cucurbi/
 tulis aliqd sanguinis illius p̄tis exhaurire: quo
 nocumētū ex morſu earū ipressum extrahat:
caterū

catet: si sanguis emanare nō desinat: gallæ cō-
bustæ ei p̄ti sponat̄: aut calx: aut cinis aut mix-
tus tenuissime cōtrit̄us: aut aliqd aliud id ḡns,
q̄ sāguinē supprimūt: q̄ oīa habeat parata: q̄n̄
eas admouet. Cōfert aut̄ sanguisugarū apposi-
tio: morbis subcutaneis ut serpigini impetigi-
ni & his similibus.

¶ Caput. 23. fen quartæ. Quibus nā remediis
euacuationes astringantur.

VAcuatio qdē astringit̄: uel auertēdo mate-
riā citra eūationē: uel euacuādo cū auer-
siōe quoq; uel adiuuādo ipsammet eūationē:
aut medicaminib⁹ refrigerātib⁹: cōstipātibus:
aut glutinātibus: uel urētibus: uel deligatura.
Astringimus aut̄ eūationē p̄ reuulsionem sine
eūatione ut si sanguis ab utero p̄fluxerit & eū
retinere uolueris: cucurbitulas sup̄ māmā de-
figes. Melior tñ diuersio ē: q̄ dolor p̄ticulæ à q̄
reuellit̄ sedat̄: ea uero reuulsio: q̄ fit cū eūatio-
ne est: q̄ p̄ sectionē uenæ iocinorinæ fit: & ue-
lut astrictio uomitus p̄ alui solutionē: & hæc p̄
uomitū: & utrūq; ipsoꝝ p̄ sudorē. Astrictio ad
huc fit: auxiliādo eūationi: ut cū uētriculū & i-
testina ex hūoribus glutinosi lubricū lapsū fa-
ciētib⁹: hiera purgamus: uētriculiq; osculū uo-
mitu expurgare cogimur: ut materia: q̄ uomi-
tū iā firmatū efficit abscondat̄. Medicamenta
quoq; frigida id efficiūt: q̄a qd̄ frigidū ē cōger-

CAPVT

Iant: osculaq; stupida faciunt: eaq; angustiora
 reddūt. Medicamēta aut stiptica ideo id faciūt
 qa materiā cōprimūt meatusq; stipāt: sed glu
 tinatiua medicamina: ppea q; in osculis mea
 tuū obstructionē pariunt: q; si calida exiccātia
 q; fuerint . fortius id efficiēt. Medicamīa uero
 crustā generātia. ideo id efficiunt: qa ea crusta
 sup ipsū meatū uelut operculū manet & clau
 dit. eumq; stricte herere facit. uerū affert secun
 piculū: nē scilicet crusta decidat: & latior red
 dat̄ meatus, Sunt præterea aliqua incrustātia:
 quæ astrictiuā facultatē hñt: ut Myfi: aliqua ue
 ro nō: ut calx nō extincta: ubi aut̄ crustā diuti
 us herere desyderamus. astringentibus crustifi
 cis tunc utimur. Aliis uero ubi citius crustā ex
 cidere cupimus: fit adhuc retētio p̄ ligaturam:
 partim claudēdo meatum & ut omni conatu
 si opus sit claudatur ueluti ligamus cubitum:
 ubi medicus p̄ errorē arteriam p̄ uena iecoris
 secuerit: p̄ti replēdo ora uulneris. re. uia clau
 dēte: q; uacuatio fit: ut si repleat̄ osculū uulne
 ris pilis leporis dicim⁹ igit̄ q; si sāguis p̄fluuiū
 ex reclusiōe orificioꝝ uenarū fiat: utiq; medica
 mētis astrigētib⁹ op⁹ ē. ac oscula earū cōprimeṛ
 At si ex eruptiōe id fiat: tūc astrigētibus simul
 & glutinātib⁹ opus ē ueluti terra lēnia. Q̄d si
 ex erosiōe p̄fluuiū accidat: his q; carnē gignūt
 mixtis cum detergentibus mederi debet.

**Cap. 14. sen quartz. Quo nã pacto obstru-
ctiões curari debeant.**

Obstuccionē qdē fiunt uel ab hūore cras-
so: uel ex lētis hūorib⁹ aut multis: q̄ si ex
multis fiāt hūoribus: nulla alia cōcurrente cās-
tūc ad auferēdā eorū læsionē satis erit: uel san-
guinis missione uel purgatione eos educeret
at si ex crassus: tūc medicamīa dissoluētia: q̄ ab-
stergūt administrari oportet. Si uero glutino-
si fuerint humores & p̄cipue tenues: tūc incidē-
tia medicamīa necessaria sunt: nec te lateat qd̄
interfit inter crassū & lētū. Differūt. n. inter se
se uelut lutū & gluten liqdū. Crassū. n. dissol-
uētib⁹ eget ut attenuet & facile expellat: glutī-
nosū uero incidētibus: ut inter ipsum & id cui
adheret se patio fiat. ut ab eo expurget & eius
ptes incidant: nã glutinosū suo lētore: ac sua
ptiū adherētia: obstuccionē parit. In dissoluē-
do p̄terea crasso: duo cōtraria sunt obseruāda
altes. l. ne fiat resolutio ita imbecillis ut rarita-
tem materie: eiusq; molem augeat. Citra reso-
lutionem: augendo adhuc opilationem. Alte-
rū uero ne ualida fiat resolutio. Cuius tenuis
portio in uapores: crassa uero ī lapidē uertat.
Cūq; ualida idigebis dissolutiōe adiutua eās: le-
ui mollificatione: q̄ fiat medicamine non cras-
so: hāte calorē moderatū: ut ualeat p̄cit⁹ dissol-
uet: id qd̄ facit opilationē. Inter obstuccionē

præterea: difficilior qd̄ est: q̄ in uenis fit: dete-
rior aut̄ hac: q̄ in arteriis: deterior adhuc est: q̄
i p̄cipib⁹ ptibus fit. Ad hæc medicaminibus
recludētibus satius qd̄ ē admiscere aliqd̄ uim
astrictiuā & attenuatiuā habēs: qm̄ illud astric-
tuum: grauitatē attenuantis corrigit.

¶ Caput. 25. sen q̄rtæ. De cura abscessuum.

A Postematū: qd̄a sunt calida: qd̄a frigida
mollia qd̄a frigida: dura: q̄ iā a nobis nu-
merata sūt. Eorū aut̄ causæ: uel sūt extrinsecæ.
uel p̄cedētes: itelligo aut̄ p̄ p̄cedētes ueluti ple-
nitudinē: p̄ exteriores uero: ut uulnus: casus:
ictū: ac morsū: porro qd̄ ex causis exteris fit: uel
cū corpis plethoria: uel cū hūorū moderātia
accidit. Si cū corpis plethoria antecedentes
& exteriores cause cōcurrāt p̄fecto uel in uici-
nis ptib⁹ ipsis principibus mēbris ad q̄s fit trās-
missio: id fiet. uel nō. qd̄ si nō: tūc i p̄cipio ni-
hil resoluēs eis admoueri debet. sed mēbrū i
pellēs: si adsit: corrigi debet uel uniuersū cor-
pus corrigat. Si hmōi a p̄a: nō habuerit singu-
lare mēbrū: admouēdo ei qd̄cūq; repellat: &
ad oppositā ptē retrahat & astringat. Et fortas-
se fiet tractio ad oppositā ptē illius mēbri lo-
cati in pte opposita: p̄ dimotionē aut si aliqd̄
graue p̄odus ferat. nā sepissime trahit̄ materia
a manu i q̄ ē abscessus: si altera: aliqd̄ graue p̄o-
dus ferat p̄ horāq; illud retineatur. Ea uero: q̄

Al. lra
ut

uim astrictiuā hñt: in calidis qđē a pātibus de-
 bēt esse: exq̄site frigida. Sed in frigidis: mixta
 his. q̄ uim obtinēt & calidā & astrictiuā: ut est
 scheniāthos, & unguis odoratus: seu cōcula i/
 dica (quā blactā bifantiā uocāt). Accedēte autē
 maturatiōe: minus astrictiua applicabis: q̄bus
 dissoluētia admiscebis: donec puenit ad ui/
 gorē. tūc. n. eqs portiōibus misceri debēt. Sed
 dū iclinat resoluētibus & mollientibus uti fat
 erit. ea uero q̄ frīda ac mollia dissoluūt a pata
 uī exiccatiuā ac aridā hēre debēt: q̄ qđē uis pl⁹
 ī calidis repiri solet. At a pata q̄ ab exteriori cā
 ortū hñt: nec ulla adest hūorū repletio: debent
 oīno ī p̄cipio: molliētib⁹ & resoluētibus cu/
 rari. Sed nō eo mō: quo curasti primū genus.
 Vex si illud mēbrū: qđ a pate laborat: fuerit ue
 luti excretoriū alic⁹ p̄cipis: ut sūt loca adeno
 sa colli & apđ aures ipsi⁹ qđē cerebri. ascelle ue
 ro cordis: i guinaq; hepatis: tūc nullo pacto de
 bet eis applicari: qđ repellat: nō q̄si hęc nō sit
 uera curādi ratio eorū a pātū: imo hoc est uere
 p̄sens remediū illoꝝ a pātum. Sed nolumus ea
 a pata sanare: immo cupimus ea augere mater
 riāq; ad ea trahere: nec timemus addere læsio
 nē illi p̄ticulæ cū p̄cipi opitulari q̄ramus: nā
 si materiā reuelleremus: nūq̄ sine formidie ef
 femus: qn materia ad nobile mēbrū pueniret
 uñ irrepabile subsequet icōmodū, nā nos peli-

CAPVT

gimus mēbrū lēdi ignobile: ubi nobili succu-
 ratur. Immo nos studemus trahere materiam
 ad membrum ignobile: & ut in eo apostema
 oriatur: siue cucurbitulis siue emplastris cali-
 dis: uim attractiuam habentibus. Et cum hæc
 uel alia apostemata suppurantur: & presertim
 quæ sunt in locis cauis: fortasse sponte: uel au-
 xilio maturatiuorum remediorum disrumpē-
 tur: & fortasse maturare ac rumpere simul co-
 nabimur. Maturatio autem perficitur his quæ
 oppilatiuam ac glutinatiuam habent uim ad-
 ditam calefactoriæ: quibus ipse calor retinea-
 tur. At si quis huiusmodi maturatiuis reme-
 diis uti uoluerit: debet animaduertere: utrum
 calor innatus sit imbecillus & membrum ten-
 dat ad corruptionem: tunc enim ea quæ uim
 habent oppilatiuam & glutinatiuam am-
 mouere debet: & uti aperitiuis ac profūda sca-
 rificatione: mox resolutiuis & exiccatiuis: ut
 adhuc in particularibus libris: sermo nobis cō-
 plebitur. Sepe præterea apostema est profun-
 dum: ita ut cogamur trahere ipsum ad partē
 cutis etiam cucurbitulis ignitis. At i duris apo-
 stematibus quæ terminum uigoris transferunt
 conueniens remedium ac regula est: uti molli-
 ficantibus remediis: quandoq; his quæ parum
 calefaciant & exiccant: ne præ nimia dissolu-
 tione: quod crassius est duritiem lapidis affe-

quatur. Immo id totum dissolutioni pareatur: mox dissolutio augeatur. Quod si postea uerrearis: me ex dissolutione, quod residuum est in lapidem uertatur: reuertere iterum ad mollificantia: & sic iugiter procedas donec partim mollificando: partim dissoluendo uniuersum apostema consumes. Apostemata uero tumida (quæ oedemata uocantur) curantur medicaminibus habentibus uim calefactoriam: cum tenui substantia: ut flatus dissoluatur: meatusq; exigui dilatentur: nam horum apostematum tumidorum causa est: crassus flatus ac meatuum obstructio. Oportet adhuc studere: ut amoueatur: ea materia: quæ uaporem gignit flatuosum. Sunt præterea nonnulla apostemata ulcerosa: ut formica deambulatiua: quæ quidem remedia refrigerantia exposcunt. eiusdem generis sunt apostemata inflamata (quæ phlegmone uocantur) At non debet humectari: & si ipsi a pati deberet humectatio. Immo exiccant. Quoniam in his: Accidens uicit iam causam. Est autem accidens ipsum ulcus quod affutur: timetur: uel quod iam accidit. Ulceri enim cura exiccatiua debetur: cui nihil noxium magis ipsa humectatione. In intrinsicis uero apostematibus: debet materia minui per uene sectionem & purgatiuum medicamentum. Debet et quæ patibus hisce uexant balneum uinumq; & motus corporeos aciales immodicos ut est iracun

g iiii

dia & id genus alia euitare. Deinde inter initia
 debet uti his: q̄ sine molestia repellere ualeant
 p̄sertim si id mēbrū fuerit q̄le est uētriculus: &
 iecur: tpe aut̄ quo dissoluētia remedia: cōueni
 unt: nō debēt deesse tibi stiptica odora: ut i p̄ce
 dētibus sermōibus: iā te admonuimus: & iecur
 atq; uētriculus inter cætera mēbra: his stipticis
 magis q̄ pulmo idigēt. Ea uero remedia: q̄bus
 utimur, ut aluū leniāt: debēt eē medicamīa: q̄
 uim maturādi & cū ipsis ap̄atibus cōuenientiā
 obtinēt ut hortense solanū & cassia fistula. Va
 let aut̄ ip̄m solanū, ex pp̄ria natura, ad dissol
 uēda calida ap̄ata intrinseca, & q̄ his laborāt ab
 scessibus, nō debēt uti nisi tenui uictu, & dū ac
 cessio nō adsit, si accessionē habuerit, neq; iter
 initia, nisi forte urgēte uehementi ibecillitate.
 Et q̄ ap̄a uiscerū s̄l cū defectu uiriū patiat̄ is
 ad iteritū accedit cū uires, cibo tātū excitent̄ ni
 hil at̄ magis lædit q̄ cib⁹. Q̄ d̄ si ap̄ata dissoluā
 tur, bñ ē. Sed si disrūpant̄, tunc q̄ debeat bibi
 debēt, ut aq̄. mulsa, & aq̄. ex sacharo, mox, quæ
 sensim maturēt, cū his q̄ uim exiccādi hnt̄ affu
 mi debēt. Tādē q̄ exiccēt satis erūt. Sed hæc ex
 acte cognosces ex libro, q̄ ptiales cōtinet mor
 bos. In ap̄atib⁹ p̄terea internis, q̄ sub. uētre exi
 stūt, cōmittit̄ error, cū forte non sint ap̄ata sed
 roptura, & tūc eorū aptio erit timorosa uel for
 tasse erit ap̄a internū, q̄d̄ nō ē in pitoneo, sed i

ipsomet intestino, & tunc apertio eorum non sine discrimine erit.

¶ Caput. 26. sen q̄rte. De Apatum ap̄tione.

SI qs aliquē abscessū ap̄ire uoluerit debet scissuras rugas illius mēbri imitari: nisi id mēbrū fuerit frons uel aliud simile. Nā si ī eo scissura secūdū rugas fieret, icideret musculos frōtis: & sup̄ciliū caderet. Verū ī mēbris ī qb̄e ruge cōtra ordinē uilloꝝ muscoli p̄cedūt contrariū fiat. Debet igit̄ q̄ icidit: scire artē secāda neruos: ac uenas & arterias, ne oberret & aliq̄d horꝝ incidat: & medicamēta sanguinem adstringētia apud se p̄ata hēre ac emplastra dōle rē mitigātia: & inf̄ra ad id idonea: hēatq; secū aliq; ut sūt medicamīa Galeni: & uelut pilos leporis & telas (seu stamina) aranei & albū ouis: & urētia oīa phibēt sanguis fluxū si accidat: siue ex errore siue ui ad id inductus qs fuerit: & hēat penes se medicamina molliētia. Et cū ap̄itur abscessus & extrahit̄: id qđ itus erat: nō debet admoueri ei: oleū neq; aq; neq; linimentū in quo sit oleū: uel seuū abūdās ut ē unguentū basilicon sed debet apponi uelut linimentū ex chalcitide: qđ fiat cū eo idigētus: & supra ip̄m iponat spōgiā madefactā ex uino austero.

¶ Caput. 27. sen quartæ. De membri corrupti curatione eiusq; sectione.

CVM aliquđ mēbrū corrupit̄ ob aliquā malā t̄paturā in eo existentē: cū materia uel

sine materia: & non suffecerit scarificare: aut li-
nire his quæ ipsum corrigant de quibus facta
est mentio in libris particularibus: tunc caro cor-
rupta que in eo est omnino auferatur & satius est
id sine ferro fieri quatenus datur: quoniam ferrum si
fortasse tetigerit musculorum fibras & arterias
lædet eas. Sed si id non sufficiat: & corruptio
iam deuenit ad carnem: tunc necesse est ipsum
secare: & locum sectionis oleo seruente urere. Sic
enim à uehementia malitiæ eius nos tutiores red-
dit: fluxusque abscindetur: ac super locum scissum
caro & cutis aduentitia dissimilis: simillima tamen
sua duritie. ipsi carni oritur. Et cum deuenis
ad incisionem: debes intrmittere stylum: quo
fit tentamentum: & in circuitu ossis ipsum circum-
ducere dum inuenias sanam unionem (nam ubi
dolor augetur ex styli ductu) inibi quidem sani-
tas terminatur: sed si locus ille relaxatus fue-
rit & eius unio imbecillis: tunc illud secari de-
bet. Quandoque præterea perforabis id quod
circundat os: quod secare cupis: ita ut terebellis
circundet & rumpatur feretur ue. Quam-
doque uero serra ferrabis. At cum id efficere uo-
lueris: fac ut intermediet: aliquid inter instru-
mentum quo inciditur terebellum ue & ipsam
carnem: ne dolorem afferant.

Al. Ista Et si super os quod secare intendis fuerit ueluti
raï uel: arterie prominentes non herentes inter se nec
frusta speretur eas in recta habitudine reduci posse.

Immo timeas ne id quod in eius circuitu est corrūpatur: tūc caro debet ab eo remoueri uel scissione uel deligatura aut extēfione: ducēdo ad oppositā partē uel aliqua alia industria: ad quā ipse uisus te diriget: & si ibi aliquod mēbrum nobile adfuerit: tūc inter ipsum & illud os aliquid intercipi curabis: uelut septis: ex frustis pānorū: ut his ab eo distet deīde seca. At si huiuscemodi os fuerit: uelut os coxe & magnū musculis Arteriis uenisq; proximū: eius quoq; corruptio immodica: tūc medicus debet ab eo negocio se abstinere.

¶ Caput. 28. fen q̄rtæ. De curatione solutiōis unionis ac ulcerum generum.

Continuitatis solutio magnorū quidem mēbrorū: æquatione & cōueniēti deligatione: quæ in arte ligadarū fractionū dicta sūt & ad huc suo loco tibi dicet̄ curat̄. Mox gete uictuq; glutinatio ex quo callum seu porum carnosum gigni sperabis: & utraq; partem fracture maxima hessione unire facias & superponas bracteas quas super unionem partium uasis ærei: fabri ærarii: solent; apponere labiaq; fracture ui astringas atq; impleas: nam falsum est posse coalescere os: præsertim in etate adulta nisi hac ratione: quoniā non potest ullo pacto conglutinari. De curatione tamen fracture adhuc faciemus completum sermonem in singularibus tractationibus.

CAPVT

Curatio uero solutionis cōtinui: q̄ i mollibus
 cōtingit mēbris tres cōplectit itētiōes: si cā fue
 rit fortis. P̄ria ē abscidere id qđ p̄fluit: sistereq;
 materiā eius si festinet ut noceat. Secunda est
 scissionē unire medicaminib⁹ ac cibis cōgruis.
 Tertia uero ē putredinē phibere: quo ad fieri
 pōt: qđ si his tribus unū desit. ispice reliq̄ duo.
 Quot aut̄ modis sistat̄ id qđ p̄fluit iam nosti.
 Vnio uero fit cogēdo in unū labra ulceris: si in
 unū duci possint exiccātibusq; ac glutinātiū af
 sūptiōe. Nec te lateat intētionē curatiuā ulcere
 eē ipsam exiccationē. Qđ si ulcus fuerit purū
 exiccet̄ tātū: sed si putridū adhibeant̄ medica
 mēta acria corrodētia ut ex chalcitide & mysi
 & arsenico & calce & si nō ualeāt: tūc necesse ē
 deuenire ad ignē. Medicamētū aut̄ qđ ex flore
 æris & cera & oleo cōficiť moderatum ē i hoc
 negocio. flore enī æris mūdificat̄ oleo uero &
 cæra mordicatio imodica tollit̄. Dico adhuc
 qđ oē ulcus necessario. est. uel solū & ipsū p̄ se:
 aut cōpositū. Solū aut̄ si exiguū fuerit nihilq; i
 eius medio erosum fuerit: tūc eius labra debēt
 uniri: ipsūq; fascia inuolui: cū maxia tñ aiad
 sione ne aliqd olei inter ipsa labra intercipiāt̄
 aut pulueris inspgat̄. Hæc. n. phibēt̄ ipa uniri.
 Idētidē fieri cōuenit in magno ulcere cui⁹ sub
 stātix nihil desit & partes: altera alteri cōiūgi
 possint. At ulcus magnū qđ non pōt uniri siue
 id fuerit scissura aut̄ capacitas: plena sanie ex q̄

aliquid substantiæ ipsi⁹ membri deperditū fuerit: ei⁹
 quod curatio est exiccatio. Sed si id deperditū: cutis
 fuerit solastūc quod cutē obducatur exposcit & id
 quod uel per se: & tūc astringētibus: aut per accidēs:
 & tūc calidis uti oportet. par: tñ. sitq; id usū ex
 mysi: & chalcitide. Hæc. n. magis faciūt ad exic
 cationē & magis crustā gignūt. Quod si imodica
 hæc eēt corroderēt: ulcusq; auget. At si quod
 deperditū est: fuerit caro sola: ut in ulceribus pfun
 dis: nō festines cicatricē obducere. Immo priō
 debes in generāda carne studere. Gignūt at car
 nē: quod primū ordinē exiccādi nō multū trāsgre
 diunt: sed circa hoc: quod dā cōtēplari prius oportet:
 primū tēperamētū radicale ipsius particulæ
 tēperamētūq; ulceris. Nā si illud mēbrū fuerit
 tēperaturæ ualde humidæ ulcus uero nō. Tūc
 exigua exiccatio in primo uidelicet ordine fat
 erit: quā morbus ipse: nō multū distat à natura
 mēbri. Sed si mēbrū fuerit siccū & ulcus uehe
 mēter hūidū. tunc quod in secūdo & tertio ordine
 exiccāt sunt necessaria: ut sue tēperature resti
 tuat. In tēperatis uero tempata sunt oppor
 tuna. Ad hæc & uniuersi corporis tēperamētum
 inspicere oportet. Quoniā si corpus imodice
 siccū fuerit: & illud mēbrū quod est auctū in hūidita
 te fuerit tēperate humiditatis in cōparatiōe ad
 corpus tēperatum: tunc debet æquāliter exiccari
 itidē si corpus fuerit in humido auctū: & mēbrū
 declinet ad siccitatē. Sed si simul in excessum

egrediatur: uel egressio fiet ad humiditatem
 tunc maior exiccatio conuenit: & si ad siccitatem
 minor exiccatio est necessaria. porro ipsius me-
 dicaminis exiccatiui facultate cōtemplari opor-
 tet: nā licet exiccātia medicamenta q̄ generāt
 carnē nō adhibeāt: ut exiccationē ita ualidā ef-
 ficiāt: q̄ phibeat materia effusa: q̄ est apta carnē
 ī mēbro gnare: ut ea q̄ ad generādā carnē non
 sunt adinuēta sed ad obducēdā cutē. desiderāt
 tñ ut magis detergāt & abluāt: q̄ q̄ exiccāt: &
 q̄ qdē ut figillēt & cōglutinēt admouēt: & oīa
 medicamina q̄ citra mordicationē exiccāt: in-
 ter carnē pducētia ascribunt. Qm̄ oē ulcus in
 loco pon carnosio: non est aptum cito sanari.
 Itidem neq; orbiculare.

In medicaminib⁹ p̄terea exiccātib⁹ & astrigētī
 b⁹: q̄ ad curationē ulcēꝝ iternoz admistrant:
 debēt admisceri: q̄ detergāt: ut mel: ac ea q̄ p̄-
 priā respiciūt p̄ticulā: uelut q̄ urinā cient ubi
 instrōꝝ urina accōmodatoꝝ ulcera curare ten-
 tamus: sed cū cicatricē ducē cupimus: tūc me-
 dicaminib⁹ utimur: q̄ cū sua astrictiōe habeant
 adhuc exicare & p̄glutinare: ut est terra lēnia:
 (quā sigillatā uocāt.) Scias adhuc q̄ m̄tra sūt
 q̄ ulc⁹ sanari phibēt: ut est mēbri itēperies: idcir-
 co oportet eius correctiōi studere. Mala quoq;
 sanguinis tēperatura: q̄ ad ipsum uadit idē p̄-
 hibet. Quare his q̄ optimū hūore gignūt corri-
 gi debet. Multitudo adhuc sāguinis q̄ ad illud

fuit ipsūq; hūctatid quoq; efficit: cui succur
 redū ē eūatione: & uictus attenuatiōe deābula
 tiōeq; si fieri p̄t. Ad hęc offis ei subiacētis corru
 ptio: idē facit emittēdo sanie: qđ qđē uitiū nul
 lū hēt remediū: nisi rectificatiōe illius offis
 eiusq; abasiōe si fieri p̄t: ut abasio corruptio
 nē tollat, Ablatiōeq; atq; sectiōe. sepissime p̄
 terea cogit q; ulcera sanat: ut ferat apud se em
 plastra trahētia offis fragmēta: habeatq; instru
 mēta: qbus ea educat: alias. n. ulcus sanari im
 pedirēt: porro ulcera cibo indigēt ut opitulec
 eis sed eius minutione: ad abscondēdā materiā
 saniei. Verū he due necessitates: inter se differ
 rūt: qm̄ sanies uires debilitat p̄pea. rebō: tiōe
 indigēt: at ubi multiplicat̄: inedia idiget: quo
 circa medic⁹ debet eē h⁹ negocii rector. Cūq;
 ulc⁹ fuerit i p̄cipio & icrem̄to si debet balneū
 igredi: nec aquā calidā tāgere: qm̄ traheret ad
 ipsū qđ āpa augetet. at si iā ulc⁹ q̄uerit & sāies
 gēita fuerit: tū forte id licebit. Oē p̄terea ulc⁹:
 qđ citi⁹ iusto claudit̄ dū i sup̄ma pte p̄solidat̄:
 ē i uia ad cārenā. ispicer̄ igit op̄s sp̄ saniei la
 brorūq; ulceris colorē: qđ si sanies m̄stiplicet̄
 nō multiplicato cibo: illud ē ipsa maturatio.
 Nūc uero de curatiōe rupture differam⁹ & dē
 cam⁹: q; cū ruptura sit solutio cōtinuitatis p̄fū
 da sub cute iccirco ualētiora medicamēta req̄
 rit. q̄ q̄ i sūmo corpe existit: sed qm̄ sāguis uber
 time cōfluit ad eā: iccirco dissoluenti indiget

CAPVT

medicamina quæ quædã nõ debet imodice sicari
 ne tenue dissoluat & crassũ in lapidẽ cõuertat:
 factõ at offõ ipsi9 dissoluẽtis: glutinatorii usus
 necessari9 ẽ: ne sordes medie ulceris coitũ iper
 diat: & in lapidẽ cõuertat: mox quilibet leui de eã
 putrescat: uel euellat: & solutio cõtinuitatis re
 deat. At si ruptura p̃fidiõ, fuerit: debet p̃ticu
 la ip̃a scarificari: ut medicamẽ magis penetret.
 Ruptiõĩ p̃terea cũ leui fractione fortasse uenæ
 sectio p̃ cura satis erit. At si ruptio cõtusiõĩ ad
 iũcta fuerit: tũc cõtusiõ debet curari medicami
 nib9 cõtusiõĩ idõeis. & si cõtusiõ fuerit magna
 curet exiccãtib9: & si exigua uelut pũctura ac
 tũc eã nãx cõmittemus nisi fuerit uenefica ite
 rimẽs: uel magno cruciatu dolorẽ afferẽs: aut
 tetigerit neruũ: unã ap̃a & pulsũ oriri uereamus
 In fractura uero ossiũ sufficit leuis deligatura
 nõ dolorosa: & supponete medicamẽta ad fra
 cturas p̃p̃a. In casu uero uel ictu uel aliis id ge
 nus: necessaria ẽ uenæ aptio in cõtraria p̃te scã
 uictusq; tenuitas carniũ euitatio: & id genus
 alia: linimẽtis quoq; ac potiõibus ad id iã in p̃ti
 cularib9 cõmẽtariis iscriptis uti par ẽ. De solu
 ta at cõtinuitate q̃ mẽbris nerueis ac ossib9 acci
 dit postea fiet s̃mo ubi d̃ p̃ticularib9 reb9 tra
 ctabit. ¶ Caput. 29. sen quartæ. De uestione.
VStio quã cauteriũ uocat: ẽ efficacissimũ
 remediũ quõ ualet ad phibẽdum expansio
nem:

nē corruptiōis & p̄ticulā cui⁹ itē p̄ficē currigerē
 cupim⁹. roborādā. māsq; corruptas mēbro īfi-
 xas dissoluēdas. Sāguisq; p̄fluuiū sup̄primēdū
 Inter metalica at̄ infra ignita. qb⁹ adustio fit
 p̄stati⁹ ē aurū: loc⁹ aut̄ ubi cauteriū fieri debet
 uel sensib⁹ dephēdit. ita ut ustio māifeste appa-
 reat ubi nā fiat. uel loc⁹ is p̄fūdus erit itra imā
 p̄tē alic⁹ mēbri situs: ut ē nāsus & os & podex
 & id ḡns alia: ubi oportebitaliq; formula uelut
 ti uagīa uti. supra quā īclinef: ut ē illud ḡns ter-
 ræ samīæ (q̄ Aster uocat) & ab arabibus talk,
 & ut ḡns illū chimolæ terræ: q̄ rubrica ē: uul-
 go sinopide (& ab arabib⁹ magra dī) hæc igit̄
 debet aceto p̄fūdi: mox p̄āno iuolui & aq; rosa
 cea aut̄ aliqb⁹ succis īfrigidari. illaq; formula ī
 illū meatū: itroduēf. ita ut locū urēdū abeat:
 deīde ferramētū ignitū itromittat: ut locū p̄ti-
 gat & nō ledat qđ ī circuitu ei⁹ existit: p̄sertim
 si ferramētū illud urēs tenuius fuerit: cavitare
 formulæ: ne ei⁹ formulæ latera iterna cōtigat:
 caueat p̄terea q̄ urit ne ferramēto illo ignito:
 usq; ad neruos: & tēdines ac copulas p̄trāseat.
 Qđ si ustio ad sanguinē sistēdū fiat: tūc ualidi-
 or eē debet ut crusta: q̄ gignit̄ p̄fūdior ac cras-
 or sit: nec cito decidat: nā ubi sanguis p̄fluat: si
 crusta ceciderit. mai⁹ īferret nocumētū q̄ pri⁹.
 At si ad tollēdā carnē corruptā ustionē feceris
 & terminū īcolumē dephēdere uelis. Scias eū
 eē ubi adest dolor. Et fortasse cogēris una cum
 h

CAPVT

carne os: qđ sub carne existit uteri & uestionē fringere. dōec tota ei⁹ corruptio tollat. Si uero id qđ urit: fuerit ut caluaria. tūc caue ne cerebrū ferueat: et ne mēbranæ ipsæ conuellantur. ab as uero non uerearis integre urere.

¶ Caput. 30. sen q̄rtæ. De dolorū mitigatiōe.

Causas dolorū sub duplici gnē cōtineri: uidelicet subita t̄pature mutatiōe. solutiōe q̄ cōtinuitatis, iā nosti: nec te lateret has diuisiones tādē deduci uel ad malā t̄paturā calidā uel fridā uel siccā sine mā: aut cū materia hūorosa aut flatuoso spū: aut a p̄ate: mitigat igit̄ dolor his q̄ cōtraria sūt illis causis: quo aut̄ pacto fiat cōtrarietas. cuiq̄ earū: et nosti. didicisti p̄terea q̄l̄r curet̄ mala t̄patura ac a p̄ate: ois adhuc dolor q̄ ualidior sit: interficat qđē ac p̄rio corp̄i friditate rigorēq̄ affert. mox minor reddit̄ pulsus: deide penit⁹ amittit̄. postremo tādē moritur eger: porro qcqđ dolorē mitigat: uel t̄paturā imutat uel materiā dissoluit aut sensū stupidū reddit: ea uero q̄ molliūt iter facile dolorē solutiōe locat̄: ut anethū & lini semē & ftula cāpanica (q̄ melilotus uocat̄) & anthemis (q̄ chamemeleon uocat̄) & apii semen. Amigdaleq̄ amare: & q̄cūq̄ p̄rio ordine sunt calida: & p̄sertim q̄ aliquā glutinatiuā uī hnt̄ uelut gūmi qđ arbor prunorū resudat: & amyliū. & gñaceruse: & crocū: & ladanū: althea: amomū: & brassica. Rapū eorūq̄ decoctū: adipēs: & hysor

pi ceratū (quod hūida hyſop⁹ uocat⁹) ac olea q̄ i
 lib. oōpōnū medicaminū tradita nob̄ sūt: ac ſo
 lutiuā & purgatiua medicamīa q̄cūq; fuerit h⁹
 ſūt ḡnis. porro ea q̄ mollificāt: d̄bet p⁹ eūones
 admīſtrari: ſi eūatio cōuenerit itidē & q̄ ap̄ata
 maturāt uel apiūt. Inter uehemēter ſoporati
 ua primū ē ſucc⁹ papaueris: ſeu meconion (quod
 opiū uocat⁹) & mādragoras radicūq; ipſi⁹ corti
 ces. & papauer: hyos cyam⁹: & cicuta: & ſolanū
 ſonifer⁹: lactuca: & ex hor⁹ ſūma ē nix & aq̄ fri
 gida. Sepiſſime p̄terea cōmittit⁹ error i dolori
 b⁹ q̄ ab extriſecis cānt⁹: ut a calore uel frigidita
 te: aut eminētia puluinariū: aut icōmod⁹ decu
 bit⁹ aut caſus dū ebri⁹ ē & alia ſiſia quor⁹ cā in
 triſec⁹ q̄rit⁹: & ſic delinq̄t: q̄pp oportet id nō
 ignorari nec latere utq; ad ſit plethoria nec nec
 & ſciat⁹ utrū ad ſint cāe ipſi⁹ plethorie iā note.
 Et fortaffe cā extriſecus pueniet: & iā intriſec⁹
 ipreſſerit: uelut q̄ aquā biberit frigidā: uñ ue
 hemēs oriet⁹ dolor i p̄tib⁹ uētriculi atq; iecino
 ris. Et multotiēs eſt neceſſaria aliq̄ magna eūa
 tio uel aliqd aliud magnū p̄ſidiū: q̄nq; tñ ſuffi
 cit balneatio & magn⁹ ſōn⁹. ut ſi q̄s aſſūpſerit
 aliqd calidū uñ dolor uehemēti caput cruciet⁹
 cui tñ potio aq̄ frigidiffime ſufficiens remedi
 um erit: fortaffe tamen id quo ſperamus dolo
 rem remouere: tarde imprimi ſuā actionē ita
 ut eger nō poſſit dolorē ferre uſq; ad illd̄ t̄ps.
 ut ē eūatio māx̄ itētē i uillis iteſtiōy efficiētis

CAPVT

dolorē intestini colī: aut erit uelocis īpfficiōis: sed maxie ledēs: ut ē soporatio illata ī p̄ticulā dolore colico affectā: medicamib⁹ id faciētib⁹. ita ut medic⁹ de hoc negocio maxie erit p̄plexus. Accirco efficacissima cōiectura p̄dit⁹ eē debet: ut cognoscat qđ nā horū duorū tēporū diutius p̄durare possit: uel uiriū uel doloris cōstātia: ac uter nam horū affectuū magis ledet: uel dolor ne: an nocumētū: qđ ex soporificatione oriri suspicamur: ut qđ p̄ueniētī⁹ ē p̄ponat: forte. n. si dolor remāserit interimet suo uigore & magnitudine. Sed stupor fortasse nō interfecit: quis alias ledat. Immo fortasse potens eius nocumētū corrigere: & itē medicamine cōde cētī poterit curari. Verū cōstitutionē soporifici medicaminis eiusq; q̄litate īspicere oportet. ut leuiori utamur: illudq; cum suo correctiuo remedio (qđ antidotū uocat) cōponemus: nisi affectus ita eēt uehemēs: ut maxima īdigeret stupiditate: uel forte p̄ticula illa affecta nihil timebit stupefactionē. si ī ea admistret: qā n̄ īferet inde maximū nocumētū ut stupefactiuū medicamē admoueat: uel forte erit tuta potio medicaminis stupefactiui. ut fit ī dolore oculi. nā minus hęc ledit oculum: q̄ linire īp̄m. Et forte poterit facile corrigi nocumētū p̄ueniēs ex potatiōe illi⁹ ī aliis mēbris: At ī dolore coli ītestini: crescit læsio: qm̄ materia augebit frigiditatē & cōgelationē ac duritiē. Medicamina p̄terea

stupefaciētia qñq; mitigāt dolorē p̄p̄ea q̄ dor/
 mire faciūt: nā sōnus iter cās doloris mitigati
 uas refert: p̄fertī si secū inedia associet ī dolorē
 māli: stupefaciētia uero cōposita quorū uis me/
 dicamib⁹ correctiuis refrigit⁹ tutiora sūt: ut est
 medicamē philoniū: & trocisci noiati de trib⁹
 cōpositio uocata diatriton. uerū min⁹ stupefa
 ciūt: & recētiora eorū uehementi⁹: antiq̄ora ue/
 ro nihil. media uero mediocriter stupefaciūt.
 Dolorū p̄terea aliq; sūt ualidissīmi q̄ tñ facillē
 curāt ī q̄busdā t̄pib⁹ ut sūt q̄ ex spiritu flatuo/
 so ortū hñt. Immo qñq; mitigāt ac eis sat est
 irrigatio aq̄ cale sup̄fudisse: ueq; illd̄ remediū
 unū minat piculū: uidelicet ne si forte cā do/
 loris fuerit aq̄a & existimat eē uetosus flat⁹ cui
 si ī initio p̄fertim sup̄fudat aqua calidat auge/
 bit nocumētū. Immo fortasse nocebit et in fla/
 tuoso cū nequerit flatū dissoluere: & expāsiō
 q̄tītatis ei⁹. Ide augebit: fomētatiōes et q̄ calefa
 ciūt: uetositatē curāt. & iter huiuscemodi me/
 dicamina p̄stātī⁹ ē qd̄ exiccat: ut miliū nisi for/
 te illud mēbrū id nō sustinuerit: ut oculus q̄ q̄
 dē sp̄positiōe p̄anorū calidorū calefit: sūt adhuc
 fomēta oleo calefacto: ualidi⁹ p̄terea fomētū ē
 si farina erui ex aceto coq̄tur & exiccet deidē
 fiat ex ea fomētū. Ad id uero īferius remediū ē
 fufuris decoctum: uapor p̄terea salis mordet.
 milii qd̄ eo p̄stātior ueq; debilior ē: qñq; ad/
 huc fit fomētū ex aq̄ p̄ uesiculāsq̄ qd̄ & tur⁹

CAPVT

& lenius est. Verū nisi aiaduertat' efficeret qđ paulo ante dictū fuit. Ad hęc cucurbitulæ igni te sūt h⁹ gñis maxieq; dolorē sedāt flatuosū: & si iteq; repetant' tollet' penitus dolor: uerū ex huiuscemodi remedio pōt accidere qđ supra dictū ē: sedat' p̄terea dolor leui deambulatiōe ac diuturna: p̄p̄ea qđ mollit: Itidē & tenues adipēs satis noti. oleaq; iā nobis enarrata: porro suauis melodia musicalis. p̄sertim q̄ sōnū idu xerit. ac his quæ letitiam afferunt uacare. ualidissimum mitigant dolorem.

¶ Caput. 31. sen quartæ.

SI duo simul cōcurrāt morbi ab eo icipiē dū ē q̄ habet unū triū horū p̄prioꝝ: primū ē ubi nō possit secūd⁹ morb⁹ curari nisi curet ipsemet: ut a p̄a & ulc⁹ si cōiūgant'. p̄rio. n. a p̄a curabim⁹ donec mala itēperatura q̄ illi p̄iūcta ē auferat': q̄ existēti nō poterit ulc⁹ curari. mox ulc⁹ ipm curabit': secūdū ubi alter alteri⁹ affectus fuerit cā: ut cū opilatio & febris coeant. p̄ri⁹. n. opilatiōē: secūdo febrē curabim⁹. nec febrē timebim⁹ ubi opilatiōē his q̄ calefaciūt a p̄ire uelim⁹. p̄thim uero exiccātib⁹ curabim⁹: febrisq; i nulla erit p̄sideratiōe. qm̄ ipossibile ē febrim tolleŕ: ei⁹ cā adhuc relicta cui⁹ cāe curatio ē ipsa exiccatio: q̄ qđē febrī officit. Tertiu⁹ uero ubi alter altero affectu piculosior fuerit: ut si febris cōtinēs (q̄ synochus noiat') cōiūgatur resolutioni (quā paralytim uocat'). tunc

enim synochum extinguetib⁹ remediis: ac uene sectione curabimus. paralyfimq; despiciemus. At ubi morbus cum accideti coierit. tunc morbu curare incipiemus: nisi accides morbo pualuerit. tuc. n. accideti curam adhibebimus. morbu uero no cōsiderabimus. ut in uehemētissimo ac difficili intestini coli dolore: ubi q; dēppinamus q̄ stupefaciūt. q̄uis p se colo. no ceāt. Itidē q̄nq; postponimus sanguinis emissionē. quāuis esset cōueniēs: p̄pterea q̄ adest i becillitas uentriculi: aut p̄cesserit alui deiectione uel nausea p̄sens fuerit. & forte no tardabimus imo uenā secabimus. sed causam ipsam totā omnio no abscindemus. quē admodū in morbo cōuulsiois. nolumus totū humorē discutere: immo de eo aliqd relinquimus. ut a cōuulsuo suo motu dissoluatur. manēte iterim natiuo humido non dissoluto. Hæc igitur sūma breuium sermonū nostrorū. Artis medicinæ de uniuersalibus regulis satis sit. nunc uero ad eā p̄tē operis nostri. quæ de simplicibus medicamentis tractat. nos deo duce accingemus.

FINIS.

Impressum Venetiis exp̄sis nobilis uiri
Luceantonii Lunta florētini. Anno
dñi. 1530. die. 8. mēsis Aprilis.